

“Op maat”

Kunst- en cultuurnota Heerenveen

2007-2017

Definitieve eindversie Raijmakers & Hofmeester,
Maarssen, sept 2007

Inhoudsopgave

Voorwoord: de wethouder	3
Inleiding	4
1. Visie op de toekomst	6
Beleidskeuze en prioriteiten	
2. Van visie naar beleid	9
2.1 Amateurkunst: centraal element in onze culturele infrastructuur	9
2.2 Participatie: accent op jongeren	10
2.3 Cultuurhistorie, een inhaalslag	10
2.4 De instellingen, accenten op participatie en samenwerking	14
2.4.1 De bibliotheek	14
2.4.2 Centrum voor de Kunsten a7	16
2.4.3 Museum Willem van Haren	17
2.4.4 Het Posthuis Theater	19
3. Particulier initiatief	24
3.1 Museum Belvedere	22
3.2. Werkgroep beeldende kunst	22
3.3 Galerieën	22
3.4 Heerenveense Kunstkring	22
3.5 Stichting Literaire Activiteiten Heerenveen	23
3.6 Het Centrum voor Film in Friesland	23
3.7 Culturele manifestaties/evenementen	23
3.8 Sportstad Heerenveen	23
4. Tijd en geld	25
Bijlagen	
1. State of the Art	

Voorwoord

Richtinggevend gemeentelijk kunst- en cultuurbeleid voor de periode 2007-2017. Ik ben verheugd deze nota aan u te kunnen presenteren. De betekenis van kunst en cultuur voor de samenleving is evident. Deelnemen aan cultuur is genieten. En daar zijn in Heerenveen volop mogelijkheden voor.

Heerenveen beschikt over een goede culturele infrastructuur. Die wil ik graag versterken en waar nodig faciliteren. Participeren / meedoen staat centraal. Kunst en cultuur is van en voor iedereen.

Bijzondere aandacht zal er de komende jaren zijn voor de amateurkunst, jongeren, cultuurhistorie én de verdere samenwerking tussen de professionele instellingen (Museum Willen van Haren, Bibliotheek, Centrum voor de Kunsten a7 en het Posthuis).

De amateurkunst kent in Heerenveen een zeer brede basis waarbinnen talloze enthousiaste vrijwilligers hun bijdrage leveren. Door te investeren in de samenwerking van de amateurkunst én het particulier initiatief met de professionele instellingen verwacht ik dat “onze eigen” kunst en cultuur zich steeds verder zal gaan ontwikkelen en zal gaan leiden tot tal van nieuwe initiatieven. Dit zal een positief effect hebben op de sociale samenhang in onze samenleving en uiteraard bijdragen aan een steeds bredere waardering van het Heerenveense.

In een uitdagend cultureel klimaat is het immers goed toeven. Wat uiteindelijk ook terug te vinden zal zijn in de ruimtelijke en economische ontwikkeling van Heerenveen én de regio.

De Heerenveense eigenheid zal ik koesteren. Daarbij de gastvrije hand uitstekend naar een ieder die daar kennis van wil nemen. De deur staat open.

Ik nodig u uit om een actieve bijdrage te leveren.

Coby van der Laan
Wethouder Cultuur

Inleiding

Anno 2007 staan we als gemeente voor de taak om voor onze gemeente diverse plannen op stedenbouwkundig gebied met elkaar in samenhang te brengen en te ontwikkelen. Omdat we voorzien dat daar ook onze culturele instellingen bij betrokken zijn, hebben we in 2006 besloten een visie op en kaders voor het cultuurbeleid voor de komende tien in een cultuurnota neer te leggen. Deze nota vormt de input voor en is mederichtinggevend aan het onderzoek naar de culturele accommodaties dat geschakeld aan het proces van de totstandkoming van de cultuurnota plaatsvindt. *“Op maat”, kunst- en cultuurnota Heerenveen 2007-2017* en de uitkomsten van het accommodatie onderzoek vormen uiteindelijk één geheel.

Werkwijze

“Op maat” is tot stand gekomen met behulp van extern bureau Raijmakers & Hofmeester, adviseurs in cultuur uit Utrecht. In verschillende fases in het traject is nauw overleg geweest met verschillende culturele organisaties, het ‘brede publiek’, de gemeenteraad. Ook bestuurlijk en ambtelijk was sprake van nauwe betrokkenheid bij het opstellen van de nota.

In de eerste fase zijn alle amateurkunstverenigingen uitgenodigd om op speciale avonden in de diverse dorpen mee te praten over het huidige en het toekomstige beleid. Uiteraard is er uitgebreid gesproken met de directies van onze professionele culturele instellingen. De ambtelijke vertegenwoordigers van andere beleidssectoren in onze gemeente zijn geïnterviewd. Met de beleidsmedewerker cultuur van de provincies Fryslân is gesproken over het provinciale beleid voor zover dat relaties met onze gemeente had. Op ambtelijk en bestuurlijk niveau zijn gesprekken gevoerd met Skarsterlân. De notitie *“The State of the Art”* heeft deze eerste fase afgesloten. Zij beschrijft het culturele profiel, de op dat moment actuele stand van het cultuurbeleid en de culturele infrastructuur van Heerenveen.

The State of the Art is de onderlegger geweest bij de daarop volgende discussie die in verschillende gremia werd gevoerd. Het debat werd mede gevoerd met het discussiestuk *“Mogelijke uitgangspunten van beleid en de ambities van Heerenveen”*. Een stuk dat nog geen keuzes verwoorde, maar inzicht gaf in verschillende beleidsopties. Als achtergrondinformatie gaf de notitie kwantitatieve informatie ondermeer door de Heerenveense culturele voorzieningenstructuur af te zetten tegen het voorzieningenniveau in andere gemeenten.

Via een enquête op de gemeentelijke website hebben burgers hun mening kunnen geven over diverse aan cultuur gerelateerde onderwerpen. Deze debatten en de uitkomsten van de enquête zijn mede bepalend geweest voor de grondslagen van het toekomstige beleid.

De gemeente heeft daar dankbaar gebruik van gemaakt bij het ontwikkelen van haar visie op het kunst-en cultuurbeleid. Die visie plus een uitwerking daarvan naar de belangrijkste pijlers en aandachtsvelden van het kunst- en cultuur heeft de gemeente gepresenteerd in het visiedocument *“Opmaat naar de Heerenveense kunst- en cultuurnota”* en dat vervolgens besproken is met de gesprekspartners die ook in de eerdere fases hun input hebben geleverd. Op een speciaal voor de amateurkunstverenigingen georganiseerde bijeenkomst op 10 april 2007 heeft de wethouder voor cultuur de vertegenwoordigers van de verenigingen bijgepraat over de tot dan beschreven voornemens. Aansluitend kregen de verenigingen de ruimte om hun mening naar voren te brengen. In tweede instantie, na ontvangst van de *“Opmaat naar de Heerenveense kunst- en cultuurnota”* hebben de verenigingen de gelegenheid gehad om schriftelijk te reageren. Kerkconcerten Heerenveen, Sjongnocht Oude- en Nieuwehorne en Toonkunstkoor Heerenveen hebben van die gelegenheid gebruik gemaakt. Wij zijn ze daarvoor erkentelijk. Uit hun reacties maar ook uit de mondelinge reacties die verenigingen bij diverse gelegenheden hebben gegeven, is vooral gebleken dat de verenigingen onder de aandacht van de gemeente willen komen en willen blijven. Erkenning en respect zijn veel gebruikte woorden. Daarnaast zijn er wensen op het gebied van zowel praktische als financiële ondersteuning.

Leeswijzer

De laatste stap van het traject heeft bestaan uit het uitwerken van de *“Opmaat naar”* tot een cultuurnota op maat voor Heerenveen: *“Op maat” Kunst- en cultuurnota Heerenveen 2007-2017*. Het eerste hoofdstuk geeft onze visie op de toekomst weer. Ons belangrijkste richtsnoer voor de komende tien jaar zal het bevorderen van cultuurparticipatie zijn: kunst- en cultuur van, voor en door

de burgers van onze gemeente. U leest in dit hoofdstuk hoe die keuze zich laat vertalen in een viertal prioriteiten, elk met het begrip participatie als kernthema.

Hoofdstuk twee draagt de titel van visie naar beleid: we gaan in op de accenten die we leggen bij de amateurkunst, de jongeren en de cultuurhistorie en we beschrijven de rollen die we in de toekomst zien voor de vier professionele instellingen, bibliotheek, Centrum voor de Kunsten a7, Posthuis theater en Museum Willem van Haren die ieder voor zich en in gezamenlijkheid de vitale pijlers binnen onze culturele infrastructuur vormen.

Het derde hoofdstuk is gereserveerd voor het particulier initiatief. Als gemeente leveren we een belangrijke bijdrage aan het culturele leven in Heerenveen, en dat willen we ook. We kunnen echter zonder meer stellen dat, er zonder de inspanningen van het particuliere initiatief nauwelijks sprake zou zijn van een levendig en bruisend cultureel klimaat. We koesteren dan ook diverse vormen van particulier initiatief, van commerciële organisaties tot activiteiten die geheel steunen op de inzet van vele vrijwilligers. Ze dragen bij aan en nodigen uit tot participatie: kunst- en cultuur voor, van en door onze burgers. We zijn ze daar erkentelijk voor.

Onder de voor zich sprekende titel 'tijd en geld' behandelt het vierde hoofdstuk tenslotte de financiële aspecten en de stappen in tijd. Geen dicht getimmerd verhaal, zoals deze hele nota dat niet pretendeert te zijn. Dat is voor een tijdspanne van tien jaar niet mogelijk, maar ook niet wenselijk, goed beleid is gebaat bij een zekere mate van flexibiliteit.

1. Visie op de toekomst

De kracht van kunst en cultuur

De waarde en kracht van kunst en cultuur is een intrinsieke. Daarin ligt het vertrekpunt voor het gemeentebestuur dat streeft naar een gemeente die drie bijvoeglijke naamwoorden daadwerkelijk in haar schild kan voeren: *leefbaar, aantrekkelijk en opvallend*.

De bijdrage van cultuur hieraan is evident. Behalve als waarde op zich, bewijst cultuur in Heerenveen haar meerwaarde als sociaal bindmiddel, als middel tot vermaak en educatie, als instrument voor vestiging van bedrijven, als trekker van publiek uit de regio en van toeristen.

Door deze eigenschappen draagt cultuur in belangrijke mate bij aan de *leefbaarheid* van de gemeente. Cultuur van heden en verleden bepaalt immers mede de sfeer van de leef- en werkomgeving. Dat is belangrijk voor onze eigen burgers die hier wonen en vaak ook werken, maar ook voor personen en bedrijven die zich in Heerenveen willen vestigen (zoals blijkt naar diverse onderzoeken naar vestigingsvoorwaarden). Bovendien: cultuur is niet alleen voor, maar vooral van de burgers, het culturele leven zorgt voor ontplooiing van mensen en ontmoetingen met mensen midden in de gemeenschap, bij manifestaties in het verenigingsleven etc.

Cultuur draagt bij aan de *aantrekkelijkheid* van de gemeente, niet alleen voor de eigen (en toekomstige) inwoners, maar ook voor mensen uit de regio en toeristen. Cultuur speelt daarmee een rol in de economische ontwikkeling van Heerenveen.

Opvallend en breed en zijd bekend is Heerenveen vooral als Sportstad, dat is een bewust gekozen imago. Op iets bescheidener niveau en met een beperktere doelstelling heeft Heerenveen ook op gebied van cultuur enkele opvallende pareltjes om trots op te zijn.

Kiezen

Het voeren van een cultuurbeleid betekent voor iedere overheid dat men keuzes moet maken. Nergens bestaat twijfel over het stimuleren van het culturele leven als overheidstaak, maar de concrete invulling van die taak wordt bepaald door keuzes.

Keuze:

*Heerenveen kiest voor de komende tien jaar voor het leggen van de nadruk op het bevorderen van **cultuurparticipatie** door zoveel mogelijk burgers van alle leeftijden, uit alle sociale milieu's, wonend in de centrale kern of in de dorpen. Participatie is niet alleen actief meedoen met of gebruik maken van, het heeft ook alles te maken met leven in een bebouwde omgeving, waarin kwalitatief hoogwaardige nieuwe stedenbouwkundige ontwikkelingen gepaard gaan aan aandacht voor waarden vanuit de cultuurhistorie en van het cultureel erfgoed.*

Waar dat mogelijk is en effectief zal de gemeente samenwerkingspartners zoeken bij de buurgemeenten (met name Skarsterlân) en bij de provincie. Primair gaat onze aandacht uit naar de inwoners van onze gemeente. Het is vooral voor, van en door onze eigen burgers.

Binnen ons gemeentelijk verband hechten wij veel waarde aan vormen van integraal beleid, beleid waarin verschillende disciplines en sectoren van het gemeentelijke beleid samenwerken en onderling bruggen slaan. We denken daarbij bijvoorbeeld aan sectoren als stedenbouw en ruimtelijke ordening, sport, inrichting openbare ruimte, jeugdbeleid, de WMO.

De aandacht van deze nota gaat vooral uit naar die culturele activiteiten en instellingen waarvoor de gemeente verantwoordelijkheid draagt of waarmee de gemeente een subsidierelatie heeft. Daarmee is niet het gehele culturele leven van Heerenveen in beeld. De personen, organisaties en bedrijven die zonder subsidies of andere vormen van ondersteuning van de overheid een actieve bijdrage leveren aan ons culturele leven en dus aan onze culturele infrastructuur zijn groot in aantal en van onschatbare waarde voor onze gemeenschap. Museum Belvedere is daar een zeer goed voorbeeld van. Een echte parel waarop wij met recht trots op zijn. Het positieve spin-offeffect van dit museum op de Heerenveense samenleving beoordelen wij als zeer positief. Wij verwachten dat door een nauwere

samenwerking én intensievere afstemming van alle betrokkenen bij kunst en cultuuractiviteiten er nog veel kansen benut kunnen worden. Er ligt een gezamenlijke uitdaging om het complete functioneren én gebruik van de Heerenveense culturele/toeristische infrastructuur te laten toenemen.

Prioriteiten

Onze keuze laat zich vertalen in een viertal prioriteiten, elk met het begrip participatie als kernthema. De gekozen volgorde heeft geen bijzondere betekenis.

Prioriteit:

*Wij leggen nadruk op het bevorderen van cultuurparticipatie door zoveel mogelijk burgers, verspreid over het gebied van de gehele gemeente. Voor veel burgers is de **beoefening van amateurkunst** een kernactiviteit in het culturele leven.*

Overal buiten de grote steden is de amateurkunst (muziekverenigingen, zangkoren, dansgroepen, toneelgezelschappen, beeldend kunstenaars, schrijvers etc.) één van de belangrijkste pijlers van de culturele infrastructuur. Dat geldt in Heerenveen voor onze hele gemeenschap: zowel voor de plaats Heerenveen als voor de dorpen in het buitengebied. Voor veel burgers is het beoefenen van hun amateurkunst de manier om deel te nemen aan het culturele en het sociale leven.

Heerenveen kent bijvoorbeeld:

- Tien muziekverenigingen waarvan vijf in het buitengebied;
- Vierentwintig zangkoren, waarvan acht in het buitengebied.
- Zeventien toneelverenigingen waarvan liefst elf in het buitengebied;
- Eén cabaretgezelschap in het buitengebied;
- Vijf volksdansgroepen, waarvan drie in het buitengebied;
- Vijf verenigingen op gebied van beeldende kunst en fotografie, waarvan twee in het buitengebied;

Deze verenigingen leveren bovendien vaak een belangrijke bijdrage aan onze gemeenschap door de wijze en de momenten waarop zij naar buiten treden. Ons beleid richt zich de komende periode op het faciliteren van de beoefenaars en organisatoren van amateurkunst via bemiddeling bij het zoeken naar oefenruimtes en via financiële ondersteuning daar waar de amateurkunst bijdraagt aan het culturele leven.

Prioriteit:

*Wij leggen nadruk op het bevorderen van cultuurparticipatie door zoveel mogelijk burgers. Jongeren hechten aan geheel eigen vormen van cultuuruitingen. Een keuze voor cultuurdeelname door zoveel mogelijk burgers, betekent expliciet **aandacht voor de bevordering van jongerencultuur**.*

Het accent dat wij leggen op deelname door zoveel mogelijk burgers van alle leeftijden vraagt ook een bewust omgaan met de verschillen in beleving van cultuur tussen diverse leeftijdsgroepen. Jongeren kiezen voor eigen vormen van cultuurbeleving, vormen waaraan andere burgers minder snel gewend raken, maar van een gelijke culturele waarde. De gemeente respecteert dat en wil daaraan kansen bieden door het leveren van een actieve bijdrage aan die vormen van cultuuruitingen die jongeren kiezen en die hen aanspreken in een beleid dat zowel voor als door jongeren vormt krijgt. Wij geven ons beleid bij voorkeur gestalte vanuit een integrale visie op het jeugd- en jongerenbeleid, die wij verwoord hebben in de nota "Investeren in Jeugd, investeren in de toekomst" van juni 2006.

Prioriteit:

*Wij schenken bijzondere aandacht aan cultuurparticipatie door een bewuste omgang met de cultuurhistorie, het **cultureel erfgoed**. In een omgeving, waarin we tevens hoogwaardige nieuwe stedenbouwkundige ontwikkelingen nastreven.*

Heerenveen zal de komende tijd bijzondere aandacht geven aan de eigen cultuurhistorie. Wij stellen ons inspanningen voor op verschillende niveau's:

Binnen het gemeentelijke apparaat streven wij naar een verbinding van oud en nieuw, naar een groei van integraal beleid met stedenbouw en ruimtelijke ordening en naar een expliciet geformuleerd en vervolgens in uitvoering komend beleid op gebied van monumenten en archeologie. De bestaande praktijk ten aanzien van kunst in de openbare ruimte zullen wij van nieuwe impulsen voorzien.

Andere aspecten van onze cultuurhistorie worden op dit moment al voor een belangrijk deel behartigd door het Museum Willem van Haren en enkele vrijwilligersorganisaties, veelal gevestigd in de Heerenveense School. Wij willen de mogelijkheid onderzoeken om met de steun van de provincie de Heerenveense School te ontwikkelen tot een Erfgoedhuis voor Heerenveen en omliggende regio.

Prioriteit:

*Wij zijn ons bewust van de kracht van onze **professionele culturele instellingen** en zullen hun mogelijkheden om bij te dragen aan de vergroting van de cultuurparticipatie en de aandacht voor de cultuurhistorie stimuleren en benutten.*

In "The State of the Art Heerenveen hebben we kunnen vaststellen dat de vier (a7 en De Cirkel beschouwen we al als één organisatie) gesubsidieerde instellingen stevig in hun schoenen staan. Zij zijn gezond en hebben kwaliteit, ze hebben een professionele benadering van hun opdracht en zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheid om verder te reiken dan hun strikte corebusiness, streven een brede verantwoordelijkheid binnen de leefgemeenschap na, waar mogelijk in samenwerking met elkaar en anderen. De aanwezige menskracht legt sommige instellingen daarbij wel beperkingen op. Voor de gemeente zijn deze instellingen een belangrijk beleidsinstrument in het streven naar meer cultuurparticipatie door brede groepen.

In de overeenkomsten met de professionele instellingen willen wij met hen afspreken dat zij naast de optimale aandacht voor hun kerntaken (conform gemeentelijke beleidsdoelen) hun verdere activiteiten op het gebied van cultuurparticipatie voortzetten en versterken en –indien van toepassing/relevant- in hun taakstelling ons beleid betreffende cultuurhistorie mede vorm geven.

Van belang is dat onze instellingen zo goed zijn gehuisvest dat zij de met hen overeengekomen taken optimaal kunnen uitvoeren. In nauwe samenhang met en simultaan aan de ontwikkeling van de cultuurnota hebben wij de huisvesting van de instellingen onderzocht. Het resultaat is terug te vinden in de notitie "cultuur onder dak". Bij dat onderzoek was de inhoud van ons cultuurbeleid richtinggevend. De uitkomsten van dat onderzoek en deze cultuurnota worden op elkaar afgestemd. Zij vormen een bouwsteen voor de verdere ontwikkeling van de structuurvisie voor "Heerenveen Centrum-Breed".

2. Van visie naar beleid

2.1 Amateurkunst: centraal element in onze culturele infrastructuur.

Wij hebben in de *Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005* de amateurkunstbeoefening geen eigen hoofdstuk toegedeeld, wel korte paragrafen onder podiumkunsten, beeldende kunsten en bij muziekonderwijs. Een beleid op het gebied van de amateurkunst is niet geformuleerd, terwijl de plaats Heerenveen zelf een bloeiend netwerk van amateurverenigingen heeft en in de kleinere gemeenschappen de kunstbeoefening door amateurs een kernelement is van de culturele infrastructuur. In de hele gemeente tellen we zestig tot zeventig verenigingen op de diverse terreinen van de kunsten.

In de afgelopen jaren hebben we de subsidies aan de verenigingen deels afgebouwd en deels beperkt. Vanuit de professionele instellingen worden wel diensten verleend aan de amateurs.

Participatie

“Amateurkunst is belangrijk voor de hele culturele infrastructuur. Met een paar professionals maak je het culturele klimaat niet. Stel je voor dat er geen amateurkunstenaars zijn. Al die mensen die al dan niet in verenigingsverband met kunst bezig zijn en een eigen publiek hebben. Het is natuurlijk ook belangrijk voor de sociale cohesie. En denk aan de kinderen. Zij leren dat je met elkaar iets doet, dat je rekening houdt met elkaar, dat je discipline moet opbrengen en dat je daarmee ook nog eens plezier hebt samen. Dat is zo belangrijk. Natuurlijk moet er daarbij ook naar kwaliteit gestreefd worden”. Woorden van Winnie Sorgdrager, voorzitter van de Raad voor Cultuur in de IPO publicatie “De Provincies, kiezen in cultuurbeleid” van september 2005.

Miljoenen Nederlanders zijn actief op het gebied van de amateurkunst. Als ergens het streven naar brede cultuurparticipatie geëffectueerd wordt is dat via de lijn van de amateurkunst.

Visie Heerenveen

In de afgelopen periode hebben wij in een vijftal gesprekken op verschillende locaties in de gemeente gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van amateurkunstverenigingen. Wij hebben moeten vaststellen dat de relatie tussen de amateurverenigingen en de gemeente matig tot slecht is. We kennen elkaar slecht of niet, de verenigingen vinden dat er te weinig aandacht, interesse en betrokkenheid is vanuit het gemeentebestuur en het gemeentehuis. Bovendien: het terugdraaien van subsidies heeft de verhoudingen natuurlijk niet verbeterd.

Bij ons streven naar groei van de participatie vormt de amateurkunst voor ons een belangrijke schakel. Waardevol omdat amateurkunst een activiteit is van burgers in alle hoeken van onze gemeente en ook waardevol omdat de amateurkunst bestaat dankzij de inspanningen van vele honderden vrijwilligers, die in verschillende functies het verenigingsleven mogelijk maken. In de komende periode zal de amateurkunst uitdrukkelijk onze aandacht krijgen. We zullen in alle contracten met onze grote professionele instellingen afspraken vastleggen over de dienstverlening aan de amateurs. Aan centrum voor de kunsten a7 vragen wij voor de amateurkunst en de overige culturele verenigingen een thuisbasis te vormen, een vraagbaak waar iedereen terecht kan. Wij willen dat de door de verenigingen gegeven suggesties worden onderzocht en waar mogelijk uitgewerkt; als het verlenen van diensten op het gebied van publiciteit, het ontwikkelen van een digitaal loket voor de uitwisseling van informatie en kennis en onderlinge praktische hulp etc. We streven ernaar om dit te doen in samenwerking met Skarsterlân. Wij faciliteren a7 om een coördinator amateurkunst aan te stellen voor één dag per week.

Voor de plaats Heerenveen zal de gemeente actief helpen bij de zoektocht naar geschikte (en beschikbare) repetitieruimten, een behoefte die in de dorpen minder groot is.

We zullen bevorderen dat de ondersteuning door de provinciale organisaties voor de amateurkunst concreet, direct en veelzijdig is.

Tenslotte zullen wij een subsidieregeling ontwerpen waarin wij rekening houden met de herkenbaarheid van de bijdrage van de amateur-kunstenaars aan het culturele leven in hun leefgemeenschap.

De regeling ziet er globaal als volgt uit: Initiatieven op het gebied van amateurkunst kunnen éénmaal per jaar en maximaal drie jaar achter elkaar een bijdrage in de kosten van een project, festival of andere culturele activiteit aanvragen. In deze regeling zijn ook culturele experimenten subsidiabel. Om

ervoor te zorgen dat een te subsidiëren project iets extra's biedt ten opzichte van bestaande culturele activiteiten is een aantal voorwaarden aan de regeling verbonden:

- Er vindt samenwerking plaats met een of meer culturele organisaties in de gemeente;
- Aan de activiteit worden educatieve of andere activiteiten (workshops en dergelijke) gekoppeld om de instroom van (jeugd)leden te bevorderen;
- Bij de activiteit worden jongeren of andere groepen met een geringe cultuurparticipatie betrokken;
- De activiteit voegt iets toe aan het reguliere cultuuraanbod in de gemeente;

Projecten moeten minstens aan één van deze voorwaarden voldoen om aanspraak op subsidie te kunnen maken. Doel van twee van deze voorwaarden is om de actieve deelname van mensen te vergroten, in het bijzonder van jeugd, jongeren en van andere groepen die normaal gesproken minder snel met kunst en cultuur in aanraking komen. Ook het bevorderen van samenwerking tussen amateurkunstbeoefenaars en professionals of tussen amateurkunstverenigingen en andere culturele organisaties komt tot uitdrukking in de voorwaarden.

2.2 Participatie: accent op jongeren

Niet alleen wijdt de Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005 vier pagina's tekst aan het onderwerp jongerencultuur/jongerenpodium, als bijlage is bovendien een amendement van de gemeenteraad toegevoegd met onder meer de opdracht aan het college om de wenselijkheid en haalbaarheid van een jongerencentrum met inbegrip van oefenruimtes en een kleinschalig podium op een locatie in het centrum van Heerenveen nader in beeld te brengen. Het amendement bedingt een koppeling tussen inhoudelijk jongerenwerk en een culturele functie.

Anno 2006 lijkt de aandacht voor de jongeren vanuit cultuurbeleid tanende. De State of the Art die de begrotingscijfers voor cultuur laat zien voor 2006, benoemt alleen binnen de begroting van Caleidoscoop een post specifiek voor jongeren cultuur. Daarnaast maakt Heerenveen ondanks recente provinciale mogelijkheden geen deel uit van het Fries Popnet.

Toch is het totale beeld in de gemeente niet zo somber als het bovenstaande doet vermoeden. We maken een uitstapje naar het jeugd- en onderwijsbeleid. Zomer 2006 verschijnt onder de titel 'investeren in jeugd is investeren in de toekomst' de nota jeugd- en onderwijsbeleid met onze gemeentelijke jeugdagenda 2006-2010. De nota richt zich op mensen van 0 tot 25 jaar. Programma 5 'wonen, vrijetijd en veiligheid' presenteert onder het kopje Kunst en Cultuur de ambitie om te investeren in samenhang in de culturele activiteiten op de basisscholen en de scholen voor voortgezet onderwijs, zodat er een doorgaande lijn in kunst- en cultuuractiviteiten ontstaat. De nota bepleit daartoe samenwerking tussen onderwijs en culturele voorzieningen. De culturele instellingen hebben op dat vlak ook initiatieven genomen. Er is een gezamenlijk aanbod voor het basisonderwijs gepresenteerd en er zijn educatieve activiteiten voor en met het voortgezet onderwijs.

Jongeren betrekken bij kunst en cultuur een mission impossible? Onzin zo betoogt de nota, betrek ze bij kunst en cultuur op een wijze die ze aanspreekt en geef ruimte aan uitingen van jongerencultuur. En dan is er het welzijnswerk. In 2004 is het jongerencentrum Sfinks gesloten. Maar de plannen voor het nieuwe jongerencentrum zijn volop in de maak. Welzijn, cultuur en vele andere domeinen met betrekking tot jongeren vinden elkaar. Sport, Muziek, Multimedia, Lifestyle vormen de vier pijlers waar het jongerencentrum op gebaseerd is. Kwaliteit, veiligheid en innovatie: een drietal zelfstandig naamwoorden die aangeven waar de visie van het jongerencentrum op gestoeld is. Er komen oefenruimtes voor popmuziek en er is een zaal die onder meer ook mogelijkheid biedt tot activiteiten op het gebied van vlakkevloertheater.

Jongeren en cultuur

De meeste jongeren zien zichzelf als niet-cultureel geïnteresseerd en niet cultureel actief, zo blijkt uit onderzoek van CJP.

"Jongeren tussen 15 en 17 jaar vatten de begrippen kunst en cultuur 'smal' op: schilderijen, musea, schouwburg, ballet, klassieke muziek. En juist in die gevestigde culturele organisaties voelen jongeren zich niet op hun gemak door het vergrijsde publiek en de regeltjes die er 'blijkbaar' gelden. 'Je moet er stil zijn en je mag heel veel dingen niet'.

Bij nadere beschouwing blijkt de culturele desinteresse vooral een definitiekwestie te zijn. Jongeren blijken wel degelijk cultureel ingesteld, veel meer dan zijzelf realiseren. Velen zijn bezig met muziek,

zingen, kleding, tekenen, schrijven, fotograferen en dansen. Jongeren gaan naar de bioscoop, popconcerten, musicals, muziek- en dansfeesten, festivals en cabaret. 'Zelf doe ik helemaal niets aan cultuur, ja ik ga naar theatershows en op culturele reizen, die dingen doe ik wel, maar ben je dan cultureel actief?'

Toch leidt culturele belangstelling niet per definitie tot daadwerkelijke participatie van jongeren. Om verschillende sociale en praktische redenen doen jongeren veel minder dan ze leuk vinden: de stap om te gaan is te groot. Er is niemand om samen mee te gaan, het is te ver, te duur, je bent bang om uitgelachen te worden of de informatie was onbekend.

"Kennis en besef van deze drempels kan de participatie van jongeren vergroten. Verbreedt de cultuurdefinitie: het maakt niet uit of je van Bach, backpacken, Britney, Beckham, boerenrock, Bukowski, Bono of buikdansen houdt. Laat jongeren in discussie gaan met elkaar en neem hun smaak serieus." zegt Marjolein de Boer, directeur van het CJP.

Visie Heerenveen

Participatie is onze hoofdprioriteit, opdat zoveel mogelijk mensen actief deelnemen aan of in contact komen met kunst en cultuur. Wij willen niet stranden in een mission impossible en jongeren die aandacht geven die ze verdienen. Vanuit oogpunt van integraal beleid in samenhang met jeugd- en jongerenbeleid en ons welzijnsbeleid.

Er zijn in 2007 weer gesprekken op gang gekomen met Friesland Pop. De mogelijkheid bestaat dat het nieuwe jongerencentrum in de toekomst alsnog –in welke vorm dan ook- een steunplek van Friesland Pop en het Fries Popnet kan innemen. In 2008 voorziet Friesland Pop namelijk een heroriëntatie op de huidige constellatie. Vooruitlopend daarop kan het nieuwe jongeren centrum al als accommodatie een rol spelen voor activiteiten vanuit Friesland Pop, bijvoorbeeld in de voorrondes van de Grote Prijs.

We zijn verheugd over die nieuwe toenadering en ondersteunen deze van harte.

Wij zijn voornemens om concrete afspraken met Eight4 (–voorheen Sfinks-) te maken. Een van de condities die wij aan het beschikbaar stellen van gelden zullen verbinden is dat Eight4 actief samenwerkt met andere culturele instellingen als het Posthuistheater en Centrum voor de Kunsten a7 en met het onderwijs. In 2007 zijn de eerste contacten gelegd.

Eight4 is niet de enige mogelijkheid om cultuuruitingen van jongeren te stimuleren, vanuit de gemeente zullen wij ook als trekker optreden en meer initiatieven nemen. We zullen nagaan in hoeverre een actieve inzet van cursisten van MBO opleidingen (bijvoorbeeld door functionele samenwerking met afdelingen als sociaal pedagogisch werk en theatertechniek) effectief kan werken in ons jeugd- en jongerenbeleid.

We zullen innovatieve vormen van samenwerking met jongeren in opleidingstrajecten uit alle schooltypen van beroeps- en voortgezet onderwijs graag bevorderen. Dat is ook een taak voor onze professionele instellingen, die waar mogelijk de meerwaarde van deze samenwerking opzoeken en zo ook optimaal gebruik maken van de kennis en menskracht van VMBO, MBO en HBO instellingen.

Voor ons is een intensieve samenwerkingsrelatie tussen de scholen voor basis- en voortgezet onderwijs en de Heerenveense culturele instellingen a7, Museum Willem van Haren, de Openbare Bibliotheek en het Posthuis Theater van groot belang. Wij zullen daar in het vervolg van deze nota, waar het beleid van deze instellingen aan de orde is, op terugkomen.

2.3. Cultuurhistorie, een inhaalslag

In de Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005 hebben wij het brede begrip Cultuurhistorie of Cultureel Erfgoed niet als onderwerp gekozen. We hebben wel aandacht besteed aan de activiteiten van ons museum Willem van Haren, vooral in het kader van de brede opzet van de Heerenveense School. Andere aspecten van de cultuurhistorie, zoals archeologie en monumentenzorg, het historische archief, de historische verenigingen kwamen in die notitie niet aan de orde.

Museum Willem van Haren mag zich met recht een cultuurhistorisch streekcentrum noemen, waar de geschiedenis van Heerenveen en omstreken levend blijft. De nauwe samenwerking met de Werkgroep

Oud-Heerenveen houdt mede in dat het museum het uitgangspunt is voor historische stadswandelingen.

Op de andere terreinen van de cultuurhistorie is de inzet van de gemeente beperkt. Het ambtelijke apparaat is niet toegerust om meer dan de strikt wettelijk voorgeschreven taken uit te voeren. Dat geldt zowel voor het gebied van de archeologie/monumentenzorg als voor het historische archief.

Zeven departementen

“Nederland verstaat de cultuur van het maken. Wij hebben van zeearmen meren gemaakt. Meren zijn ingepolderd. Polders zijn in cultuur gebracht voor de landbouw. Op hun beurt zijn landbouwgronden geschikt gemaakt voor woningen en bedrijventerreinen. We hebben zandverstuivingen beplant met bomen, duinen omgevormd in havens en havens weer tot binnensteden. Wij hebben verschillende lagen infrastructuur aangelegd en verknoopt. Uiterwaarden zijn nieuwe natuurgebieden geworden en woonwijken waar de eerste bewoners nog wonen, zijn alweer gerenoveerd.

Het kabinet wil ruimte voor nieuwe ontwikkelingen scheppen. In de Nota Ruimte, de Nota Mobiliteit en het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport, de Agenda voor een vitaal platteland, de Nota Pieken in de Delta en het actieplan bedrijventerreinen worden de kaders voor die ontwikkelingen benoemd. Inzet is de ruimtelijke kwaliteit door integrale versterking van de economische, ecologische en sociaal-culturele waarden. Het actieprogramma Ruimte en Cultuur richt zich op de culturele waarden: het betrekken van ontwerpende disciplines bij de ruimtelijke inrichting en een ontwikkelingsgerichte inzet van de cultuurhistorie”.

Liefst zeven departementen tekenen voor het actieprogramma Ruimte en Cultuur, waaruit we hierboven de eerste alinea's van de inleiding citeren. Het is mei 2005. Het kabinet houdt een stevig pleidooi voor de aanpak van het ruimtelijke beleid en voor een krachtige rol van het cultureel erfgoed in dat beleid. Sinds enkele decennia is ons cultureel erfgoed steeds belangrijker geworden in de ogen van publiek en overheid. De aandacht voor het cultureel erfgoed heeft een breed maatschappelijk draagvlak.

Visie Heerenveen

Het maatschappelijke draagvlak voor de zorg voor ons cultureel erfgoed leeft ook breed bij de burgers en de gemeenteraad. De raadscommissie SaZa heeft zich daar vrijwel unaniem over uitgesproken. De komende jaren geven wij vorm aan de intensivering van ons beleid op het vlak van de cultuurhistorie.

We willen het museum Willem van Haren de mogelijkheid geven om zich volledig op haar cultuurhistorische taak toe te leggen en zijn mogelijkheden op het gebied van de erfgoededucatie te optimaliseren. Wij zien het museum groeien tot het cultuurhistorische centrum van Heerenveen.

Versterking van de aandacht voor cultuurhistorie betekent ook actie op het terrein van de archieven. De provincie stimuleert de professionalisering en (digitale) ontsluiting van de archieven. Wij gaan in gesprek met de provincie –en buurgemeenten- om te verkennen wat de mogelijkheden zijn om te komen tot een regionaal erfgoedcentrum, dat kan worden ondergebracht in de Heerenveense School, de bereikbaarheid van het historische archief voor het publiek daarmee aanzienlijk vergrotend. Wij zullen onderzoeken wat voor ruimte daarvoor nodig is. De verdeling van verantwoordelijkheden is een apart aandachtspunt voor de gemeente, gezien ook de wettelijke taken.

Het beleid van de gemeente op het gebied van stedenbouw en ruimtelijke ordening is zorgvuldig gericht op het borgen van kwaliteit in de ruimte met evenwichtige aandacht voor het verleden en het nieuwe (bijvoorbeeld Skoatterwâld). Ons cultureel erfgoed speelt daarbij een belangrijke rol. Wij streven er naar om optimaal samenhang aan te brengen aan activiteiten op dit terrein, om de afzonderlijke projecten in een breder kader te ontwikkelen met oog voor het totale beleid op gebied van stedenbouw en ruimtelijke ordening. Dit uiteraard met inbegrip van een versterkte aandacht voor kunst in de openbare ruimte. Wij hanteren, conform de besluiten van de gemeenteraad van december 2004, daarbij de notitie Kunst in de Openbare Ruimte en zullen bij toekomstige ontwikkelingsprojecten een bedrag van € 30.000 tot € 200.000 vrij maken voor kunstwerken. Wanneer het daarbij gaat om kunstwerken van boven de € 100.000 dan zal een voorstel daartoe aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

In onze meerjarenplanning hebben wij vier projecten opgenomen, waarin de cultuurhistorie een belangrijke rol speelt. Verheugend is dat wij in 2007 met behulp van de zogenaamde A7-convenantgelden in staat zijn om met twee van deze projecten een bescheiden begin te maken (“Parkje achter de kerk” en “Het Meer”).

Tot op heden is ons beleid op het terrein van monumentenzorg en archeologie marginaal. De gemeente zelf zal op korte termijn starten met het inventariseren van alle rijks- en gemeentelijke monumenten en zich dus een goed overzicht verschaffen van het (onroerende) binnen onze gemeentegrenzen. Tegelijkertijd formuleert de gemeente haar beleid op het gebied van monumentenzorg en archeologie in een aparte deelnota, waarin niet alleen de samenhang binnen het veld van de cultuurhistorie maar ook het gezamenlijk integrale beleid met planologie en stedenbouw aandacht krijgt. In de deelnota zal dan ook een goede verdeling worden gemaakt tussen taken op het terrein van monumentenzorg en archeologie die bijvoorbeeld behoren tot de wettelijke taken en aan de gemeente dienen te blijven enerzijds en de meer publieksgerichte en educatieve taken op deze terreinen (Open monumentendag bijvoorbeeld) die beter vanuit het cultuurhistorisch centrum, dat wij voorzien in De Heerenveense School, kunnen worden ondernomen.

2.4. De instellingen, accenten op participatie en samenwerking

De professionele instellingen in Heerenveen, bibliotheek, kunstencentrum A7, Posthuistheater en museum zijn vitale pijlers binnen onze culturele infrastructuur. In 2007 kunnen we constateren dat de instellingen, conform het tot dan toe gevoerde gemeentelijke beleid, hun opdracht naar tevredenheid uitvoeren. Ze hebben oog voor vragen van het hele culturele veld en van de burgers.

Wij verwachten van de instellingen in het algemeen dat zij deze lijn in de toekomst zullen doorzetten. De aandacht zal echter nog meer gericht moeten zijn op effectieve onderlinge samenwerking en nog sterker uit moeten gaan van de vraag van de burger of van organisaties. We denken daarbij ook aan de mogelijkheden die het toerisme bevorderen en het vestigingsklimaat voor inwoners en/of bedrijven aantrekkelijk maken (ook dat komt ten goede aan onze bevolking). Wij rekenen er ook op dat onze professionele instellingen in staat zijn om snel in te springen op het onvoorziene, het bijzondere, het experimentele. Wij verwachten dat de instellingen effectief en intensief met elkaar samenwerken, bijvoorbeeld op het gebied van educatie en ondersteuning van de amateurs, maar ook dat zij samenwerkingsverbanden ontwikkelen of verstevigen met het particuliere initiatief, van arrangementen met Sportstad tot dienstverlening aan de Heerenveense Kunst Kring (HKK). Belangrijk is de afstemming van planning, programmering van grote en kleine activiteiten, eenmalig of regelmatig terugkerend, van professionele instelling, vereniging of individu. De vorm: een agenda. We komen daarop terug bij het Posthuis, dat we daarbij een coördinerende rol toevertrouwen.

Wij zullen met de instellingen afspraken maken via –een nog nader te bepalen vorm van– beleidsgestuurde contractfinanciering. (In het gemeentelijk plan van aanpak “herziening subsidiebeleid en –procedures (2007)” wordt gesproken over “invoering van beleidsgestuurde contractfinanciering, elementen daaruit of vergelijkbare systemen”).

Tevens willen wij op alle fronten inzicht houden, dan wel krijgen in de omvang van de gebruikers/bezoekersgroepen.

2.4.1. De bibliotheek

Na de fusie van de bibliotheken van de gemeenten Heerenveen, Skarsterlân en Lemsterland maakt de bibliotheek van Heerenveen deel uit van het cluster Bibliotheken Súd Fryslân. Hiermee is de zelfstandigheid van de oude gemeentelijke openbare bibliotheek komen te vervallen. De invulling van de basis bibliotheek garandeert alle inwoners binnen het clustergebied de toegang tot een laagdrempelige bibliotheek, met eenzelfde pakket diensten.

Elk voor zich kunnen de gemeenten, in de rol van opdrachtgever voor het bibliotheekwerk, voor de eigen gemeente aanvullende afspraken maken. Een basisbibliotheek wordt daarbij gezien als: *Een bedrijfsmatig geëxploiteerd kenniscafé, sfeervol en eigentijds geoutilleerd waar klanten van jong tot oud eenvoudig, snel en op aantrekkelijke wijze betrouwbare informatie kunnen (leren) verwerven en boeken en andere media kunnen lenen.*

De bibliotheek kortom als Warenhuis van kennis en informatie; Centrum van ontwikkeling en educatie; Encyclopedie van kunst en cultuur; Inspiratiebron van lezen en literatuur; Podium voor ontmoeting en debat. De gebruiker centraal is het adagium.

Future proof?

Futurist Marcel Bullinga heeft zich op diverse bijeenkomsten met bibliotheekmensen bezig gehouden met de toekomst van de bibliotheek “Ik bol en ik google en er komt geen bibliotheek aan te pas. De Bibliotheek van de Toekomst is een Toeristische Trekpleister en Schoolcafé. De Bibliothecaris van de Toekomst is DJ, psychotherapeut of google-werknemer” zo stelt hij.

Een Warenhuis van kennis en informatie? Hoe ziet Bullinga dat? “Ja er zit brood in de kennisbemiddelingsfunctie. Want als er aan iets en schreeuwende behoefte (blijft) bestaan, is het wel kennisduiding, van informatie kennis maken, relevante bronnen in plaats van suffe listings, selectieve informatie in plaats van een chaos aan informatie. En vraagbundeling, ja, daar kunnen bibliotheken ook zeer nuttig zijn voor individuele gebruikers. Abonnementen op databanken, websites, software enzovoorts.” En dat alles moet super toegankelijk zijn voor de gebruiker, daar waar de gebruiker zich bevindt. Niet gebonden aan het gebouw. Maar bibliotheek, zegt hij erbij let op: de opvolger van

Google komt eraan. En tegen Web 2.0 en het Semantische Web kan een bibliothecaris in 2020 niet opboksen.

Alles virtueel dus? Nauwelijks een gebouw nodig? Nou nee zegt Bullinga want “De bibliotheek gaat het café en de school achterna. Waarom loop ik nog wél naar een fysieke plek, naar een bibliotheek? Om mensen te ontmoeten. Om workshops te volgen. Om lezingen mee te maken. Om me te doen aan een collectieve (educatieve?) gaming-wedstrijd. Om kennis te vergaren en belevenissen mee te maken die ik virtueel niet of niet in de juiste kwaliteit kan vergaren of beleven. Om groepsprocessen mee te maken. Om de Nederlandse taal te leren. Om westerse normen en waarden te leren. Om jongeren (en steeds vaker ouderen) van de straat te houden. Misschien, misschien, hebben we hier nog wel het belangrijkste van alles te pakken. De essentie van alles wat mooi en goed is aan die bibliotheek van 100 jaar oud. Als collectief ding. Als sociaal cement. Als middel om het volk te verheffen, als educatie, als de Hollandse seculiere bouwsteen in een verkleurende maatschappij. Want ja, het belangrijkste hebben we nog niet gehad, de bezoekers van de toekomst. Steeds meer grijs. Steeds meer religieus. Steeds minder Hollands. De bibliotheek kan overleven – als tool for identity. Maar de bibliotheek blijft ook – als verzamelplaats van geschiedenis, van de geur van baksteen en drukinkt, van unieke handschriften. De originelen zijn niet inwisselbaar of kopieerbaar – de digitale kopieën natuurlijk wel. Dan wordt de bibliotheek een toeristentrekpleister van formaat. Voor al die welvarende Chinezen die ons land bezoeken. Maar ook voor die mensen die thuis geen goede stilteplek of werkplek hebben.”

Visie Heerenveen

Tot zover de inzichten van een futurist. Terug naar Heerenveen. Het vernieuwingsproces dat in bibliotheekland gaande is, vervolgt zijn weg. Rijk en provincie geven daar impulsen aan, de criteria en doelstellingen die verbonden zijn aan de toekenning van de vernieuwingsgelden zijn ondermeer in het marsrouteplan bibliotheekvernieuwing voor de Provincie Fryslân vastgelegd. Wij verwachten in onze rol als opdrachtgever dat Bibliotheken Súd Fryslân alles in het werk stelt om als volwaardige basisbibliotheek te opereren.

Onze ambities op het gebied van bibliotheekbeleid liggen hoog. Voor onze eigen gemeente formuleren we de volgende uitgangspunten. Op grond van onze eerstgenoemde prioriteit voor het cultuurbeleid stellen wij dat de bibliotheek een onmisbaar onderdeel is van onze beleidsinstrumenten. Zeker de bibliotheek van de toekomst, waar brede groepen uit de samenleving iets te zoeken hebben. De bibliotheek is een goed georganiseerde ‘virtuele’ organisatie, maar ook een gebouw waarin het goed toevoegen is waarin voor onderscheiden doelgroepen een sfeer wordt gecreëerd die uitnodigend is. Wij verwachten van onze bibliotheek van de toekomst dat zij individuele gebruikers en bezoekers aanspreekt, maar ook dat zij een uitgebreid web van contacten heeft met het onderwijsveld, de lokale verenigingen (van organisaties voor ouderen of migranten tot de literaire vereniging SLAH) in Heerenveen en in de kleinere dorpen.

In die dorpen waar in het verleden een halte voor een bibliobus bestond zet de bibliotheek haar werk voort via de school mediatheek, zodat vooral de collectie voor de jeugd dichtbij huis beschikbaar blijft. Deze dienstverlening is van belang, juist vanuit de participatiegedachte die deze nota beheerst. Wij rekenen er op dat de bibliotheek nauw samenwerkend met de andere culturele instellingen de contacten met primair en voortgezet onderwijs intensificeert en dat zij actief participeert in de brede school.

Wij voorzien een rol voor de bibliotheek bij het ontwikkelen van Historische Informatie Punten (HIP's) ook in het buitengebied, waarbij samenwerking met het museum een meerwaarde kan betekenen. Van de samenwerking met het museum verwachten wij veel op diverse fronten. De bibliotheek kan haar deskundigheid op het gebied van ontsluiting en andere technieken in dienst stellen van het museum bij de ontwikkelingen tot een veelzijdig erfgoedcentrum die het museum in de komende jaren zal doormaken. Dat geldt ook waar die ontwikkeling minder op een centrale locatie en meer in de kleinere kernen plaats vindt.

We verwachten van de bibliotheek een actieve bijdrage aan de “Culturele agenda”, die wij voor ogen hebben.

Wij willen als gemeente in de komende periode ons beleid ten aanzien van de openbare bibliotheek voortzetten en verder aanscherpen. Onze eerste zorg zal zijn dat de bibliotheek de fysieke ruimte heeft, die nodig is om de ontwikkelingen die ophanden zijn ook werkelijk vorm te geven: adequate

huisvesting van de bibliotheek zal een accent krijgen in het beleid van de komende jaren. Wij bestuderen de mogelijkheden om de bibliotheek –al of niet op de huidige locatie- uit te breiden, maar ook beoordelen we de variant waarin de bibliotheek samen met centrum voor de kunsten A7 een aantrekkelijke plek zou kunnen krijgen in het centrum van Heerenveen.

2.4.2. Centrum voor de Kunsten a7

Een viertal samenwerkende gemeenten zorgt voor de instandhouding van Centrum voor de Kunsten a7. Elk van die vier gemeenten maakt op basis van eigen ambitie, wensen en financiële mogelijkheden afspraken met het Centrum over huisvesting, te leveren diensten, te bedienen doelgroepen etc. De hoofdgebouwen van a7 staan in Heerenveen (Muziekcentrum “de Rinkelbom”) en in de gemeente Opsterland (Gorredijk: Cultureel Centrum “De Skâns”). Zoals we in State of the Art kunnen zien is Opsterland met afstand de grootste subsidiënt, dan volgen Ooststellingwerf, Weststellingwerf en Heerenveen komt op de vierde plaats. Een wat vertekende opstelling want in dit plaatje zijn de huisvestingslasten buiten beschouwing gelaten. Voor Heerenveen vormen die een behoorlijke post.

Het jaar 2007 is een belangrijk jaar: de kunsteducatieve poot van het Onderwijs Advies Bureau (OAB) van de gemeente Opsterland maakt dan deel uit van Centrum voor de Kunsten a7, en na de fusie met het Heerenveense creativiteitscentrum de Cirkel kan a7 met recht de naam Centrum voor de Kunsten voeren: alle disciplines zijn vertegenwoordigd. Met de afronding van dit traject heeft ook een organisatorische aanpassing zijn beslag hebben gekregen. Centrum voor de Kunsten a7 kan goed toegerust de toekomst in.

Future proof?

Ap de Vries, directeur van de Kunstconnectie, heeft in zijn Carel Birnielezing (Erasmusuniversiteit Rotterdam, 20 januari 2005) onder de titel ‘Nieuwe competenties voor managers in de sector kunsteducatie, sectorontwikkelingen en professionalisering’, managers van instellingen voor kunsteducatie opgeroepen om hun organisaties te maken tot maatschappelijk georiënteerde Huizen voor de Kunsten die aansluiting vinden bij behoeften van publieksgroepen en de gemeente. Hij spreekt over instellingen die zich ontwikkelen:

- *”tot ondernemende maatschappelijk georiënteerde organisaties binnen de culturele sector, tot ondernemende culturele bedrijven. Strevend naar een breed bereik enerzijds en naar kwaliteit van de participatie van de deelnemers anderzijds. Waarbij kwaliteit van de vraagstelling, de kwaliteit van het publieksbereik en de kwaliteit van de totale performance voorop staan. Waarbij er noodzakelijk een andere verhouding ontstaat in de gerichtheid op de kwaliteit van de kunsteducatie c.q. het kunstzinnige product enerzijds en de door de klant beleefde kwaliteit anderzijds. De verhouding tussen aandacht voor de klantwens en die voor de professionele wensen zal moet verschuiven in de richting van het klantbelang, maar met aandacht voor de kunstzinnige kwaliteit. Want instellingen voor kunsteducatie zijn en blijven kunstorganisaties, geen entertainmentinstellingen.*
Met andere woorden: Centra voor de Kunsten zullen zich moeten transformeren van aanbodgerichte organisaties naar vraaggestuurde en marktgeoriënteerde instellingen die de kwaliteitsbeleving van de klant serieus nemen. Met nieuwe producten voor nieuwe en bestaande doelgroepen, nieuwe product/marktcombinaties dus, maar zeker ook met behoud van wat goed is.
- *met marketing als ondersteunende discipline en professionalisering van alle bedrijfsprocessen: management, beleidsontwikkeling, planning & control, human resource management, administratieve organisatie en vooral de in- en externe communicatie.*
- *tot betrouwbare en zichtbare, pro-actieve partners voor gemeenten en samenwerkingsrelaties.*
- *tot projectorganisaties met flexibele medewerkers, die snel op vragen kunnen inspelen en wendbaar zijn; een hands-on mentaliteit hebben.*
- *in de richting van ondersteunende instellingen die de amateurkunstenaar en de onderwijsleerkracht faciliteren en hen in hun eigen waarde laat.*
- *tot minder van subsidie afhankelijke instellingen die zelf inkomstenbronnen aanboren. Kostenbewust en prestatiecontracten acceptierend.*
- *tot flexibele netwerkorganisaties, gericht op samenwerking, open en transparant; die maatschappelijke betrokkenheid tonen en het initiatief nemen in plaatselijke en regionale netwerkvorming. Die spil zijn in de lokale culturele en educatieve infrastructuur.*

Ze moeten investeren in anders-competente en gemotiveerde medewerkers. En een interne dynamiek creëren gericht op continue verandering.”

Visie Heerenveen

Met de schaalgrootte van 2007 heeft het Centrum voor de Kunsten a7 alle mogelijkheden om zich (verder) te ontwikkelen in een meer naar buiten gerichte organisatie: tot een ondernemend maatschappelijk georiënteerd Huis voor de Kunsten. De visie van Ap de Vries spreekt ons aan en wij verwachten dat het Centrum voor de Kunsten a7 op korte termijn naast en in het verlengde van haar visiedocument een ondernemingsplan op schrift stelt, waarin de op onze gemeente toegesneden ambities, wensen en randvoorwaarden aan bod komen. Het beleid dient uitdrukkelijk gericht te zijn op de vraag van onze burgers en organisaties.

Voor onze eigen gemeente formuleren wij de volgende uitgangspunten. Op grond van onze eerstgenoemde prioriteit van het cultuurbeleid concluderen wij dat Centrum voor de Kunsten a7 met de bibliotheek een onmisbaar onderdeel is van onze beleidsinstrumenten. Wij verwachten dat a7 aantoonbaar meer dan gemiddeld een bijdrage levert aan cultuurparticipatie door zoveel mogelijk burgers van alle leeftijden, uit alle sociale milieus, op welke plek zij dan ook binnen onze gemeentegrenzen wonen. Individuele gebruikers maar ook groepen vinden in groten getale de weg naar één van de vestigingen. Maar a7 vindt de weg ook naar hen, waar buiten de vestigingen van a7 behoefte is aan steun of expertise. Bijvoorbeeld in actieve samenwerkingsverbanden met andere culturele instellingen en/ of onderwijsinstellingen, zeker ook in het kader van de Brede School.

Het Centrum investeert meer in het bijzonder in de relatie met verenigingen voor amateurkunst. De deuren van Het Huis voor de Kunsten staan wijd open voor de amateur-kunstenaars. Wij hechten grote waarde aan de daadwerkelijke ondersteuning van onze amateurs en zullen a7 vragen op dat vlak een coördinerende rol te spelen. We streven op dit punt naar een concreet samenwerkingsverband met Skarsterlân en zullen overleggen over de mogelijkheid om de dienstverlening te richten op de amateurverenigingen van beide gemeenten. De vragen van de verenigingen voor amateurkunst en andere culturele verenigingen verschillen, mede afhankelijk van de plaats van vestiging. A7 als centraal aanspreekpunt zal voor elk van die vragen een weg naar een antwoord weten te vinden. Wij faciliteren a7 op dit punt in de vorm van een coördinator amateurkunst voor één dag per week.

Wij verwachten ook dat Centrum voor de Kunsten a7 de scholing van management en werknemers gericht op innovatie en toekomst als een belangrijk thema ziet. We zien uit naar creatieve oplossingen voor wachtlijsten, mogelijk in de vorm van samenwerkingsrelaties met gekwalificeerde particuliere docenten. Wij verwachten dat Centrum voor de Kunsten a7 in nauwe samenwerking met andere culturele instellingen, de diensten aan het onderwijs, zowel primair als voortgezet onderwijs, intensificeert. Op het gebied van de popmuziek rekenen wij op een goede samenwerking met het nieuwe jongerencentrum waarbij a7 zijn deskundigheid en het nieuwe centrum haar oefenruimtes kan inzetten. De samenwerking die a7 zoekt met Friesland Pop en met instellingen voor voortgezet onderwijs juichen wij toe.

We verwachten van a7 een actieve bijdrage aan de “Culturele agenda”, die wij voor ogen hebben.

Wij zullen de afspraken met Centrum voor de Kunsten a7 voor wat de gemeente Heerenveen betreft vastleggen in een budgetovereenkomst waarin de te leveren prestaties in output termen zijn gedefinieerd.

2.4.3. Museum Willem van Haren

In 1994 heeft de gemeente expliciet de taak van het museum geformuleerd: “Het conserveren en onderzoeken van de sociale en culturele geschiedenis van Heerenveen e.o. en het uitdragen van kennis en informatie”. Sindsdien ontwikkelt het museum zich tot een belangrijk cultuurhistorisch streekmuseum, zeker nu ook de collectie Domela Nieuwenhuis onderdak heeft gevonden bij het museum, een collectie die het museum in bruikleen heeft van de stichting Domela Nieuwenhuisfonds. In de Kunstruimte organiseert de werkgroep beeldende kunst exposities voor beeldende kunst, waaronder jaarlijks één expositie van amateur beeldende kunstenaars. Er is een beeldentuin. Het museum is de hoofdbewoner van “De Heerenveense School”, het karakteristieke gebouw dat beheerd wordt door een stichting met dezelfde naam.

“Culturele biografie”

Peter van Mensch, docent aan de Reinwardt Academie, geeft in “Nieuwe visies voor de 21ste eeuw” (Museumvisie 24, 2000) zijn visie op een toekomst voor kleine musea: “Kleine musea zijn geen grote musea. Het gros van de kleine musea zal, naar verwachting altijd klein blijven. Hun problemen zijn anders dan die van de grote musea. Het heeft geen zin voor een klein museum om zich te spiegelen aan een groot museum in de hoop ook groot te worden. Vermoedelijk ligt de toekomst van de kleine musea in een andere richting”. Vervolgens verwijst hij naar het concept van de “culturele biografie”, dat in 1999 is geïntroduceerd door Gerard Rooijakkers, nu hoogleraar etnologie aan de universiteit van Amsterdam.

Rooijakkers schrijft in het Boekmancahier (“Het leven van alledag benoemen”, Boekmancahier 24, september 1999): “... Het gaat niet meer ... om het vangen van die ene vlinder, het reconstrueren van die zeldzame biotoop of stijkkamer achter glas, het presenteren van die unieke bodemvondst of spade van de laatste turfsteeker. Het betreft dan bijvoorbeeld de biografie van een landschap of regio. Een levensverhaal Over wat er gezien vanuit een langetermijnperspectief is gebeurd en tot op de dag van vandaag gaande is. Als het vooral gaat om sporen die mensen in hun leefomgeving hebben getrokken, kunnen we spreken van een culturele biografie.

In een culturele biografie verdichten de levenslopen van individuen, mensen van vlees en bloed, zich tot opeengestapelde, geaccumuleerde familie-, buurt-, dorps- en regiogeschiedenissen. Centraal staat steeds de relatie van de mens tot de omringende leefwereld..... De culturele biografie van een regio verhaalt hoe mensen in de loop van de tijden zin aan hun leven en de omringende wereld hebben gegeven; het is een specifieke regionale druppel waarin de oceaan van de mensheidsgeschiedenis wordt weerspiegeld” Rooijakkers betoogt verder in zijn artikel dat het concept van de culturele biografie juist zoveel perspectief heeft omdat de tijd daar is dat “het sterk verzuilde cultuurlandschap opengemaakt dient te worden. Sectoren als musea, monumentenzorg, archieven en archeologie functioneren in feite naast elkaar, van enige integratie met het oog op publieksgericht functioneren, is nog nauwelijks sprake”. Met name de snelle ontwikkelingen op ICT-gebied bieden steeds nieuwe kansen voor de integratie van deze disciplines en de communicatie met het publiek.

Visie Heerenveen

Lang niet iedere gemeente van de omvang van Heerenveen kan bogen op een eigen professioneel historisch museum. Willem van Haren zien wij als een goed fundament om in de komende jaren een evenwichtig breed en geïntegreerd beleid op het gebied van de cultuurhistorie op te bouwen. Het museum wordt daarmee een belangrijke pion bij ons streven om beide gestelde prioriteiten te bereiken.

Het museum legt uitdrukkelijk een accent op de cultuureducatie (met name de erfgoededucatie), zowel voor de scholen als voor individuele bezoekers. Die lijn zien wij graag voortgezet. De activiteiten ten behoeve van de schooljeugd zijn sinds kort in nauwe samenwerking met de andere professionele instellingen aangepakt. Die vorm van samenwerking willen wij verder stimuleren door het museum te vragen op dit vlak een coördinerende rol te vervullen. Wij denken daarbij niet alleen aan het samenbrengen van het aanbod voor het primair onderwijs, maar ook aan concrete en gecoördineerde actie naar het voortgezet onderwijs, een verdere samenwerking met andere musea in de regio op gebied van educatie. We denken in het bijzonder ook aan het versterken van de relatie met de scholen als afnemer en het verhogen van het aantal deelnemende scholen. Het museum kan deze taak niet uitvoeren met de huidige personele bezetting. Wij nemen ons voor om het museum op dit punt te faciliteren in de vorm van twee dagdelen per week voor een coördinator cultuureducatie.

De samenwerking met andere Heerenveense instellingen krijgt nu al gestalte in de contacten met de bibliotheek (o.a. op het stuk van de digitalisering), in de afstemming van programma's en in arrangementen met Sportstad. In de komende periode verwachten wij van het museum in dat kader ook een bijdrage aan de “Culturele agenda”.

Het museum neemt nu al een brede verantwoordelijkheid. Zie bijvoorbeeld de goede en intensieve samenwerking die het museum heeft opgebouwd met de werkgroep Oud-Heerenveen, die mogelijk uit te breiden is naar samenwerking met en dienstverlening aan andere historische verenigingen binnen de gemeentegrenzen, vooral in de kleinere kernen. In de met het museum af te sluiten overeenkomsten zullen deze en mogelijk andere vormen van bevordering van cultuurparticipatie door zo veel mogelijk burgers een duidelijke plaats innemen.

In onze visie heeft het museum echter ook een belangrijke rol bij het realiseren van onze tweede prioriteit: Ons beleid op het terrein van de cultuurhistorie willen wij laten leiden door de gedachte voor de culturele biografie van onze regio en vorm geven door in te zetten op vergaand integraal beleid. Wij streven er naar om het imago van de Heerenveense School te verscherpen. De Heerenveense School wordt in onze ogen een Regionaal Historisch Centrum. Het museum, tevens centrum van erfgoededucatie vormt daarvan het professionele hart, dat ruimte heeft voor individuele en georganiseerde vrijwilligers die zich met de cultuurhistorie bezig houden. Wij verwachten dat die groep in de komende jaren zal groeien.

Wij zullen, bij voorkeur in gezamenlijkheid met Skarsterlân, met de provincie in overleg treden over haar streven om streekarchivarissen aan te stellen met de vraag één van hen in De Heerenveense School te huisvesten. Bezien zal worden wat de mogelijkheden zijn om Heerenveen aan te wijzen als vestigingsplaats. Het historische archief van onze eigen gemeente zal wellicht in een cultuurhistorisch centrum meer mogelijkheden krijgen tot ontsluiting voor het publiek. In ieder geval streven we digitale ontsluiting na, ondersteund met multimedia presentaties, en mogelijk ook cursussen. Nader onderzoek zal uitwijzen of een fysieke verhuizing van archiefonderdelen en collecties wenselijk dan wel mogelijk is. In het Fries historisch en letterkundig Centrum Tresoar bevinden zich voor Heerenveen interessante stukken. We willen Tresoar betrekken bij onze plannen om ook deze stukken makkelijk (digitaal) toegankelijk te maken voor het publiek.

Het concept van het cultuurhistorisch centrum brengt met zich mee dat er extra ruimte nodig zal zijn binnen de muren van de Heerenveense School. Er zijn echter een aantal “inwonenden”, zoals de VVV, ANWB en het voormalige creativiteitscentrum De Cirkel, dat nu een onderdeel is geworden van centrum voor de kunsten a7. We moeten in termen van ruimtebeslag nader bezien welke van de bovengenoemde functies binnen de muren van de Heerenveense School gehandhaafd kunnen blijven. Dat is ook afhankelijk van de besluitvorming over het geheel van de cultuuraccommodaties waar het onderzoek “Cultuur onder dak” een rol bij speelt.

Of de Kunstruimte, die nu met exposities moderne kunst onderdeel is van het museum Willem van Haren, strookt met het karakter en profiel van een regionaal historische centrum of dat deze functie elders in de gemeenten beter tot haar recht komt, moeten we nader bezien.

2.4.4. Het Posthuis Theater

Het Posthuis Theater, één van de vier professionele theaters in Friesland, is een relatief klein theater, gelegen in het uitgaanscentrum van Heerenveen. Jaarlijks staan er ongeveer 90 professionele theaterproducties op het programma en gedurende een dertigtal dagen is het theater in gebruik voor voorstellingen van amateurs. Het theater heeft 400 zitplaatsen.

Het Posthuis Theater is een onderdeel van de gemeentelijke organisatie.

In 2005 heeft de gemeenteraad, mede op basis van een rapport van een extern bureau, besloten om in te stemmen met een gebalanceerde groei van het Posthuis Theater, waarbij tegelijkertijd zowel de culturele als de commerciële functie wordt uitgebouwd. Bovendien stemde de raad in met de privatisering van het Posthuis Theater en het voornemen de organisatie onder te brengen in een daartoe op te richten stichting.

Differentiatie, differentiatie, differentiatie

Cees Langeveld is directeur van het Chassé theater in Breda en zelfstandig adviseur in de theater-, concert- en congreswereld. In oktober 2006 promoveerde hij tot doctor in de Economie aan de Erasmus Universiteit Rotterdam met het proefschrift “Economie van het theater”.

We citeren hem: “Een belangrijk thema is waarom een gemeente een theater op een bepaalde plek bouwt en hoe dat theater er qua formule uit ziet. Is besluitvorming de restante van inhoudelijke en economische argumenten, van cultuurbeleid of slechts van bestuurlijke haalbaarheid? Zijn de podiumkunsten gediend met al die op zichzelf staande podia? Schumpeter voorzag reeds in de jaren dertig grote concentratiebewegingen in de economie. Mijn ouders verkochten in 1961 hun kruidenierszaak omdat zij zagen aankomen dat kleine zelfstandigen in die branche het niet lang meer zouden uithouden. Zij hadden een vooruitziende blik. In veel sectoren heeft zich sindsdien concentratie voorgedaan. Maar niet in de theaterwereld. De marktstructuur van de gesubsidieerde podia is een halve eeuw na dato nog dezelfde als het kruideniersbedrijf van mijn ouders. Ketenvorming en concentratiebewegingen zijn aan hen voorbij gegaan. Hoe kan dat?”

Langeveld is zich bewust dat rond de podiumaccommodaties veel emotionele elementen, persoonlijke ambities van bestuurders en lokale gevoeligheden belangrijke rollen spelen. De economische overwegingen zijn vaak relatief. Toch komt hij tot een duidelijke uitspraak als hij een uitgebreide analyse over vestigingsplaats, capaciteit en financiering afsluit: "Differentiatie, differentiatie, differentiatie. Differentiatie in soort, functie, capaciteit, programmering plek en financiering van theaters. Stop met de bouw van gelijksoortige, middelgrote multifunctionele theaters die dezelfde programmering presenteren als het theater in de volgende gemeente en die ook nog deels op een verkeerde plaats staan".

Majeure factor in vestigingsklimaat

Onderzoeksbureau Nyfer heeft in 2001 met een tot dan toe minder gebruikte methode de wenselijkheid onderzocht van een mogelijke nieuwbouw van Muziekcentrum Vredenburg en popcentrum Tivoli op één plaats in het centrum van Utrecht. De onderzoekers gingen niet af op wat mensen vertellen, maar op wat mensen doen. In het kader van dat onderzoek werd duidelijk welke factoren de aantrekkelijkheid van een stad bepalen bij de keuze van een woning. De eerste vijf factoren:

1. Bereikbaarheid auto;
2. Bereikbaarheid trein;
3. Aanbod podiumkunsten;
4. Een historische binnenstad;
5. De mate van criminaliteit.

Binnen die podiumkunsten leggen toneel, dans en popmuziek meer gewicht in de schaal dan klassieke muziek.

Visie Heerenveen.

Anders dan de openbare bibliotheek en het centrum voor de kunsten is –in z'n algemeenheid– het hebben van een theater niet een absoluut noodzakelijk beleidsinstrument bij de bevordering van de cultuurparticipatie door zoveel mogelijk burgers. Een theater kan daar overigens wel een grote bijdrage aan leveren.

Ons Posthuistheater levert die bijdrage. Het helpt Heerenveen aantrekkelijk te maken, voor de eigen burger, voor de regio en voor mensen die zich hier willen vestigen.

In onze beleidslijn ten aanzien van de aard van het theater volgen wij de gedachte van Langeveld: differentiëren. Het Posthuistheater dient zich te onderscheiden door sfeer, programmering en maatschappelijke activiteiten. Het moet een eigen karakteristiek gezicht hebben. Het moet zich opvallend onderscheiden van bijvoorbeeld de theaters in Drachten en Leeuwarden. In dit stadium weten wij nog niet op welke plaats dat theater met dat karakter het beste kan worden gerealiseerd. Diverse varianten worden momenteel onderzocht, maar dat weerhoudt ons niet om onze uitgangspunten voor het theater te formuleren.

Los van de huisvesting dienen op korte termijn andere voornemens te worden uitgevoerd. In 2005 koos de gemeenteraad voor een gebalanceerde groei van het theater, waarbij tegelijkertijd zowel de culturele als de commerciële functie wordt uitgebouwd en voor privatisering van het theater. Het is zaak om daar voortvarend aan te werken, ook omdat op korte termijn duidelijk moet zijn of de door het externe bureau voorziene hoogte van de bij deze keuze horende subsidie afdoende is. De privatisering van het theater zal in 2008 worden afgerond. Formele ingangsdatum per 1 januari 2009.

Een opvallend en bijzonder theater, aantrekkelijk omdat het anders is. Maar ook een theater dat deelneemt aan de bevordering van de cultuurparticipatie. Het brengt de podiumkunsten naar de schooljeugd (of de schooljeugd naar de podiumkunsten), naar de ouderen en naar de dorpen, het organiseert jeugdtheaterdagen met het voortgezet onderwijs, het is een leer- werkbedrijf voor onderwijsinstellingen, het zoekt activiteiten op het gebied van professionele podiumkunsten in de kleinere kernen, het ondersteunt actief de amateurkunst, het geeft mede inhoud aan de samenwerkingsmogelijkheden met Skarsterlân. Die samenwerking willen wij intensiveren. Met Skarsterlân zoeken wij naar uitbreiding van de dienstverlening aan burgers van Skarsterlân. Ook andere vormen van samenwerking kenmerken ons theater in de toekomst. Samenwerking met andere theaters, zoals in Franeker, via cultuurreizen, met De Lawei in Drachten en de Harmonie in Leeuwarden op het vlak van programmering. Samenwerking ook met onze eigen professionele instellingen ten behoeve van het onderwijsveld en de amateurverenigingen.

Wij hechten zeer aan de "Culturele agenda", waarmee gezorgd wordt voor een goede afstemming van planning, programmering van grote en kleine culturele activiteiten, eenmalig of regelmatig terugkerend, van professionele instelling, vereniging of individu. Het Posthuis vertrouwen we daarbij de coördinerende rol toe. Vooralsnog gaan wij er vanuit dat het Posthuis die functie op zich kan nemen met de huidige personele bezetting. Dat zal definitief blijken zodra de privatisering vorm krijgt.

Vanuit oogpunt van cultuurparticipatie willen wij ons theater de bijzondere opdracht meegeven extra aandacht te besteden aan ouderen in onze gemeente, met name die ouderen die niet al lang de weg naar het theater hebben gevonden. Bijvoorbeeld door het aanbieden van een programmering overdag. Maar ook door theater op locatie te brengen in verzorgingshuizen. Het initiatief om "jong en oud arrangementen" aan te bieden voor grootouder(s) met kleinkind(eren) past ook in deze visie.

Door deze keuzes is het Posthuistheater voor de gemeente Heerenveen dus wel een instrument bij de bevordering van cultuurparticipatie.

3. Particulier initiatief

Minder in het oog springend misschien, maar van vitaal belang zijn de vele vrijwilligers op alle terreinen van het culturele leven: de bestuurders van amateurkunstverenigingen, de historische verenigingen, de amateur-archeologen, de organisatoren van manifestaties en evenementen, de vele vrijwilligers bij de musea en niet te vergeten de voor Fryslân typerende Plaatselijk Belang organisaties. Het natuurlijk onmogelijk om alle initiatieven te noemen. Maar we denken ook aan galerieën voor beeldende kunst zoals Landgoed Zofier met zijn galerie en beeldentuin, en galerie Hanneke Peerenboom of aan initiatieven op het gebied van muziek zoals de Oude Wijnhoeve en de Swing Soos die organiseren. Wij kunnen niet genoeg benadrukken hoe wij die inzet waarderen. Op een aantal bijzondere vormen van particulier initiatief gaan we nader in.

3.1 Museum Belvedere

Een opvallend initiatief van particuliere zijde is het museum Belvedere, een bijzonder element in de culturele infrastructuur van Heerenveen met landelijke allure, mede door het indrukwekkende samenspel met cultuurhistorie en landschap. De gemeente heeft zich in het recente verleden hard gemaakt voor de realisering van dit museum en de totstandkoming ook in financiële zin ondersteund. Wij onderstrepen het belang van Belvedere voor onze gemeente, ook vanuit toeristische perspectief. Met onze activiteiten ten aanzien van de landschapsinrichting van het landgoed Oranjewoud dragen we bij aan de versterking van het imago van Belvedere. De gemeente draagt niet bij in de exploitatie van het museum. We zullen dat ook in de toekomst niet doen. We zien in het museum wel een belangrijke samenwerkingspartner en we stimuleren de relaties die ontstaan tussen onze gemeentelijke culturele instellingen en museum Belvedere van harte. Op incidentele basis hebben we bijgedragen aan projecten van Museum Belvedere, zoals aan het educatieproject.

3.2 Werkgroep beeldende kunst

Met het samenbrengen van diverse initiatieven op het gebied van beeldende kunst in de Heerenveense School heeft de gemeente aanvankelijk de bedoeling gehad een lokaal centrum voor Beeldende Kunst tot stand te brengen, waarin een diversiteit aan activiteiten en vormen op het terrein van de beeldende kunsten waren verenigd. Anno 2007 moeten we constateren dat dat centrum niet van de grond is gekomen. Wel is er nog de gemeentelijke Kunstruimte, die is ingebed in museum Willem van Haren. Een werkgroep die uit vier deskundige en enthousiaste vrijwilligers bestaat, organiseert daar exposities moderne kunst. Een expositie per jaar is gewijd aan amateurkunst. Wij waarderen de inzet van deze vrijwilligers zeer, en willen ook in de toekomst voor deze functie subsidie beschikbaar blijven stellen. De gemeente faciliteert de Kunstruimte anno 2007 met € 40.000 via de begroting van het museum. We moeten nader bezien of de Kunstruimte met exposities moderne kunst strookt met het profiel van een regionaal historische centrum dat wij nastreven of dat deze functie elders in de gemeenten beter tot haar recht komt, opdat zich ook het bruisende karakter, dat de gemeente met de Kunstruimte voor ogen had, zal kunnen ontplooiën. Een en ander is ook afhankelijk van de besluitvorming over het geheel van de cultuuraccommodaties waar het onderzoek “Cultuur onder dak” een rol bij speelt.

3.4 Heerenveense Kunstkring

Ook de Heerenveense Kunstkring (HKK) is een particulier initiatief. Op vrijwillige basis organiseert de HKK op jaarbasis zo'n 10 kamerconcerten. Voor het merendeel in Muziekcentrum De Rinkelbom, waar ook de muziekafdeling van het Centrum voor de Kunsten a7 in is gevestigd, een enkele maal in een kerk. Centrum voor de Kunsten a7 is de beheerder van het gebouw. Op het terrein van de publiciteit werkt de Heerenveense Kunstkring samen met het Posthuis Theater. Zo verschijnt het programma van de concerten in de gezamenlijke seizoenengids en verzorgt het Posthuis Theater de kaartverkoop.

Wij waarderen de inzet van de Heerenveense Kunstkring en willen de samenwerking in de toekomst graag voortzetten, zij het dat wij de inzet van onze gemeentelijke subsidie graag meer in lijn willen

brengen met onze beleidsprioriteiten zoals geschetst in hoofdstuk 1 van deze nota. Bovendien constateren we enige overlap met activiteiten die elders in de gemeente op basis van particulier initiatief, zonder gemeentelijk subsidie, plaatsvinden. De Heerenveense Kunstkring staat positief en zelfs enthousiast tegenover een wijziging in de wijze van organiseren van de concerten. Op korte termijn is een volledige andere koers nog niet haalbaar maar vanaf seizoen 2008-2009 ziet de gemeente graag een inzet op:

- aansluiting en afstemming met andere organisaties die concerten organiseren;
- programmering die geschikt is voor de markantje kerkjes in het buitengebied (afstemming met "Kerkconcerten Heerenveen");
- een aantal concertjes op één dag op verschillende plekken waarlangs, bijvoorbeeld in samenwerking; met de VVV een wandel- en/of fietsroute wordt uitgezet;
- verlegging van de activiteiten van de winter naar het voorjaar en de zomer;
- mogelijke samenwerking met Skarsterlân.

3.5 Stichting Literaire Activiteiten Heerenveen

De Stichting Bibliotheken Súd Fryslân en Boekhandel Binnert Overdiep zijn de hoofdsponsors die samen met andere donateurs de activiteiten van de Stichting Literaire Activiteiten Heerenveen (SLAH) mogelijk maken. SLAH organiseert in het literaire seizoen, dat loopt van september tot september, een aantal schrijversavonden. Ze vinden plaats op diverse locaties, bijvoorbeeld in het Posthuis Theater en in het Kunstcafé van de Heerenveense School.

De gemeente heeft geen subsidierelatie met de SLAH.

3.6 Het Centrum voor Film in Friesland

Heerenveen is met Leeuwarden, Dokkum, Drachten en Sneek één van de vijf Friese plaatsen met een eigen Filmhuis. Vanuit het Centrum voor Film in Friesland organiseert men de vertoning van enkele kwaliteitsfilms per maand in De Bios Heerenveen. Dit Filmhuis is geen onderwerp van gemeentelijke subsidie en zal dat in de toekomst ook niet worden.

3.7 Culturele manifestaties/evenementen

Heerenveen kent een scala aan manifestaties en evenementen, van grootschalige spektakels tot intieme dorpsfeesten, die zonder de inzet van het particuliere initiatief niet tot stand zouden komen. Ze vormen een belangrijk onderdeel van het culturele leven in Heerenveen en in de dorpen in het buitengebied. Het Flaeijelfeest, het PostKOetsfestival, de Night of the Koemarkt, het multicultifestival, het St. Thomasluiden, het Streekeinfestival Gersloot, de Knypstermerke, het Joppe Festival: we kunnen ze niet allemaal noemen. Zeker is, dat ze voor een goed deel gedragen worden door de inzet van vele vrijwilligers. Ook de kosten zijn voor een substantieel deel voor rekening zijn van private partijen. Indirect dragen we als gemeente het nodige bij.

In 2004 heeft de gemeente de beleidsnotitie Evenementen vastgesteld waarin spelregels zijn opgenomen voor de keuze van locaties, de veiligheid, het milieu, de mate van hinder en overlast, financiën en communicatie.

Er is een fonds voor het evenementenbeleid waar ook culturele organisaties gebruik van kunnen maken.

3.8 Sportstad Heerenveen

Niet voor de handliggend om te noemen in een cultuurnota, maar wel heel logisch. Sportstad Heerenveen is een belangrijke samenwerkingspartner voor onze gemeente en op onderdelen strekt die samenwerking zich uit op het gebied van cultuur. We memoreren niet zonder trots het grootse spektakel "De Heeren van het Veen" waarmee Sportstad Heerenveen in 2006 aan haar opening luister bijzette. In haar arrangementen-aanbod werkt Sportstad met onze culturele instellingen samen. Zo is er de mogelijkheid om deel te nemen aan diverse creatieve workshops van beeldhouwen in speeksteen, creatief schrijven, tot schilderen. Ook een theateractiviteit, een excursie naar het

Woudagemaal, een arrangement Oranjewoud of een stadswandeling door Heerenveen met een bezoek aan Museum Willem van Haren behoren tot de mogelijkheden.
Het spreekt voor zich dat wij ingenomen zijn met dergelijke vormen van samenwerking.

4. Tijd en geld

Wij zijn ons bewust dat we met beperkingen moeten werken. Ingrepen in de accommodaties komen niet van de ene dag op de andere tot stand en de financiële middelen zijn beperkt. Uitgangspunt voor de komende periode is de situatie in 2007. Voor 2007 zijn afspraken gemaakt over de taken en de activiteiten van de gesubsidieerde organisaties.

Voor 2008 en volgende jaren geldt: de huidige subsidies aan instellingen en organisaties continueren we. Er zijn een aantal gemeentelijke fondsen waar ook vanuit het culturele veld een beroep op kan worden gedaan: onder andere het evenementenfonds, het Sport- en Cultuurfonds en de Bufferpot projecten Welzijn.

De huidige uitgaven voor cultuur, soms deels voor cultuur en verspreid over de gemeentebegroting terug te vinden zijn (inclusief de huisvestingslasten):

	Begroet voor 2007 (in €)
Bibliotheek	862.336
Cultuureducatie buitenschools a7	437.286
Cultuureducatie buitenschools De Cirkel	212.301
Podiumkunsten Posthuis Theater *)	1.100.000
Podiumkunsten Kunstkring Heerenveen	11.531
Museum Willem van Haren	406.265
Amateurkunst	9.111
Manifestaties/evenementen	
Schotermarkt	14.863
Evenementenbeleid	20.000
Fonds aankoop Beeldende Kunst **)	2.431
Deelbudgetten	
Bufferpot projecten	5.000
Sport- en cultuurfonds	30.000
Wijkmanagement	15.000
Poppodium en popcultuur (begroting Caleidoscoop)	6.769

*) Voor het Posthuis is hier een indicatie van de totale lasten voor 2007 opgenomen. In dit bedrag zit een € 260.000,00 aan doorberekende kosten vanuit de gemeentelijke organisatie. Bij privatisering zullen deze kosten mogelijk terugvloeien in de gemeentelijke organisatie en niet specifiek aan het theater ten goede komen.

**) Het bedrag voor Kunst in de Openbare Ruimte dat bij grote projecten wordt vrijgemaakt (zie pagina 10) is niet structureel in de begroting opgenomen en hier niet vermeld.

Buiten beschouwing blijven de eenmalige incidentele subsidies voor 2007 aan

- de Bibliotheek (gebouw € 110.000)
- het Posthuistheater (gebouw € 180.649 gedekt vanuit MJP)
- het Museum Willem van Haren (gebouw € 5.892 gedekt vanuit MJP)
- Centrum voor de Kunsten a7 (overname personeel Cirkel € 50.000 gedekt vanuit MJP).

De komende jaren

Vooraf dient gesteld dat wij in deze fase nog geen valide tijdplan kunnen geven voor de aanpassing of vernieuwing van de accommodaties. De definitieve besluitvorming hangt nauw samen met de bresluiten rond de centrumvorming van Heerenveen en hetzelfde geldt voor het tijdpad dat daaraan gekoppeld wordt.

Voor de overige voornemens hanteren wij de volgende planning:

jaar	onderwerp	actie	Extra financiële middelen
2007	Contracten instellingen	Voor 1 januari 2008 contracten aanpassen aan de inhoud van deze nota	
2008	Eighty 4 (of 8/4)	Afspraken vastleggen over samenwerking met a7, Posthuis theater en het onderwijs	pm
	Amateurkunst	Per 01-04-08	
	Amateurkunst	Eerste aanzet fonds	10.000
	Amateurkunst	Coördinator amateurkunst bij a7	9.000
	Cultuureducatie	Coördinator cultuureducatie bij museum	9.000
	Kunst in openbare ruimte	Activeren voorgenomen beleid	
	Monumenten en archeologie	Inventarisatie rijks- en gemeentelijke monumenten (gemeente)	
	Monumenten en archeologie	Deelnota beleid monumenten/archeologie	
	Culturele agenda	Start culturele agenda per 01-09-08 door Posthuis	pm
	Erfoedcentrum	Onderzoek streekarchivariaat (inzet provincie)	
	Erfoedcentrum	Onderzoek verplaatsing historisch archief gemeente.	
	Posthuis Theater	Vaststelling gemeentelijke bijdrage na privatisering en vaststelling omvang te realoceren middelen door uitbreiding taakstelling openbare bibliotheek en/of museum.	
	Heerenveense Kunstkring	Nieuwe koers concertorganisatie (per 01-09-08)	
	Skasterlân	Samenwerkingsovereenkomst	
2009	Amateurkunst	Afronding omvang fonds	10.000
	Erfoedcentrum	Beleidsplan en ondernemingsplan erfgoedcentrum	pm
	Posthuis theater	Privatisering met ingang van 01-01-09	

The State of the Art Heerenveen

Raajmakers & Hofmeester
Maarssen
november 2006

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Openbare bibliotheek	5
Literatuur, Friese taal en cultuur	7
Beeldende kunst	8
Podiumkunsten	9
Het Posthuis Theater	
Muziekcentrum De Rinkelbom	
Poppodia	
Multifunctionele accommodaties	
Film	11
Cultuureducatie buitenschools	12
Centrum voor de Kunsten a7	
Creativiteitscentrum de Cirkel	
Cultuureducatie binnenschools	15
Amateurkunst	16
Culturele manifestaties/evenementen	17
Lokale omroep	18
Geschiedenis	19
Musea	20
Museum Willem van Haren/Domela Nieuwenhuis	
Museum Belvédère	
Museum De Pronkkeamer	
Cultuurhistorie: Monumentenzorg en Archeologie	23
Archief	24

Bijlage: begroting 2006

Inleiding

Deze notitie vormt een eerste stap op weg naar een kunst- en cultuurnota van Heerenveen voor de periode 2007-2016. Dit is een inventarisatie, een beschrijving van de stand van zaken anno 2006. Tegelijk met dit profiel komt een kort vergelijkend onderzoek ter beschikking, waarin we de state of the art in Heerenveen in algemene zin afzetten tegen gangbaar gemeentelijk cultuurbeleid en meer specifiek op basis van een benchmark vergelijken met ongeveer tien andere Nederlandse gemeenten.

Als inzet voor de tweede fase in de ontwikkeling van de cultuurnota ligt straks een discussiestuk ter tafel, dat in concrete termen uitnodigt tot het stellen van prioriteiten en het maken van keuzes. Op basis van de uitkomsten van de in fase 2 breed gevoerde discussie formuleren wij vervolgens een visie, voornemens en plannen, die na terugkoppeling naar de onderscheiden betrokken organisaties en personen en andere gesprekspartners in een definitief voorstel voor bestuur en raad worden neergelegd.

Dit profiel gaat uit van een brede interpretatie van het begrip cultuur en bevat daarom ook onderwerpen als cultuurhistorie, archeologie en monumenten, geschiedenis, archieven en omroep. De vraag is: Wat is er en wat is er niet? Zijn er vormen van integraal beleid met andere beleidsterreinen? Waar levert het particuliere initiatief een wezenlijke bijdrage aan de culturele infrastructuur? Hoe is de relatie met de regio en de provincie? In deze inleiding gaan wij daar in algemene zin op in, bij de beleidsonderdelen (waar relevant) iets specifiek.

De grote lijn

Kijken we naar de totale inspanning van de gemeente Heerenveen op gebied van Kunst en Cultuur dan zien we een uitgave van € 59,31 per jaar per hoofd van de bevolking. Bij wijze van voorproefje op het vergelijkende onderzoek, kunnen we vast onthullen dat Heerenveen daarmee misschien geen voorloper is binnen de groep gemeenten van een vergelijkbare omvang, maar toch wel een betere middenmoter.

Het meest in het oog springt het feit dat ongeveer 98,6 % van de gemeentelijke bijdrage ten goede komt aan vijf grote instellingen: de Stichting Openbare Bibliotheken Súd Fryslân, Centrum voor de Kunsten a7, Creativiteitscentrum De Cirkel, Museum Willem van Haren en het Posthuis Theater. Er zijn weinig flexibele middelen en die moeten soms nog gedeeld worden met andere initiatieven op welzijnsgebied.

Middelen en beleid op het gebied van de beeldende kunst zijn nogal schriel. Opvallend mager is de overheidsbijdrage aan de amateurkunst. Gemiddeld besteedt een gemeente in Nederland meer dan € 1,50 per hoofd van de bevolking aan amateurkunst. Heerenveen blijft daar ver op achter met om en nabij € 0,25. Dat is des te opvallender omdat toch 1/3 van de bevolking woont in de dorpen in het buitengebied, waar juist de amateurkunst een vitaal onderdeel van de culturele infrastructuur is.

De gemeente heeft relatief weinig mogelijkheden tot sturing in handen gehouden. Er ligt in Heerenveen een zware verantwoordelijkheid op de schouders van de instellingen. Die nemen die verantwoordelijkheden wel, ze hebben duidelijk oog voor hun plaats binnen de gemeenschap, zijn in staat over de rand van hun eigen organisatie heen te kijken en werken ook concreet samen. Dat is van belang om goed in te kunnen spelen op actuele ontwikkelingen, bijvoorbeeld zoals die zich voordoen op het terrein van de cultuureducatie binnen het onderwijs.

Particulier initiatief

Een opvallend initiatief van particuliere zijde is het museum Belvédère, een bijzonder element in de culturele infrastructuur van Heerenveen met landelijke allure, mede door het indrukwekkende samenspel met cultuurhistorie en landschap. Ook de commerciële galerieën leveren hun bijdrage aan het kunst en cultuurklimaat in de gemeente.

Minder in het oog springend misschien, maar van vitaal belang zijn de vele vrijwilligers op alle terreinen van het culturele leven: de bestuurders van amateurkunstverenigingen, de historische verenigingen, de amateur-archeologen, de organisatoren van manifestaties en evenementen, de Heerenveense Kunstkring, de Stichting Literaire Activiteiten, de vele vrijwilligers bij de musea en niet te vergeten de voor Fryslân typerende Plaatselijk Belang organisaties.

Regio en provincie

Binnen de regio zien we de redelijk voor de hand liggende samenwerkingsverbanden met andere gemeenten van de Stichting Openbare Bibliotheken Súd en het centrum voor de kunsten a7. Concreet is ook het samenwerkingsverband van de musea in Zuidoost Friesland.

We constateren een zich verbredende blik van het Posthuis Theater dat via de lijn van het directeurenoverleg Friese theaters afstemming en samenwerking nastreeft op het gebied van programmering en publiciteit. Interessant zijn de gemeentelijke plannen om werk te maken van de preferente samenwerking met Skarsterlân. In dit stadium zijn dat echter nog vooral ambities en in mindere mate feiten, dus dat wordt een onderwerp in de volgende fase.

In regionaal verband speelt het convenant A7, waarin de provincie Fryslân en de gemeenten Sneek, Skarsterlân, Heerenveen, Smallingerland en Opsterland samen optrekken. Binnen dat verband streeft in het bijzonder Drachten naar een centrale rol op het terrein van cultuur.

De verdere samenwerking met de provincie is momenteel beperkt, zij verloopt vooral via de gemeentelijke en de provinciale instellingen.

Integraal beleid

Van integraal beleid met andere beleidsterreinen is op dit moment nog nauwelijks sprake, maar de voorbereidingen zijn zichtbaar: de (concept-)nota op gebied van jeugd-, en onderwijsbeleid legt expliciet verbanden met het cultuurbeleid en het belang van cultuur voor de ontwikkeling van economie en toerisme wordt duidelijk ervaren.

Start

We hebben zoveel mogelijk informatie verzameld en kunnen ons hiermee opmaken voor de start van de volgende fase, de discussie over de prioriteiten en keuzes voor het toekomstige beleid.

Misschien is het goed om daarbij de cultuurparagraaf uit het kersverse collegeprogramma 2006-2010 te vermelden, zonder twijfel de meest recente bijdrage aan het cultuurbeleid van Heerenveen.

“Streven naar een gevarieerd cultuuraanbod, toegankelijk en betaalbaar voor elke burger met mogelijkheden daarin zelf te participeren. Daarbij willen we realistisch blijven en het aanbod van culturele voorzieningen laten aansluiten bij de schaal van Heerenveen.

Aanbeveling

- *beleidsnota cultuur opstellen*
- *expositieruimte voor jonge startende kunstenaars creëren*

Aanbeveling onderzoeksparagraaf

- *visie ontwikkelen op de verbinding tussen Sportstad en Heerenveen-Centrum*
- *onderzoek naar een groene ontmoetingsplaats waar gelegenheid is voor recreatie, sport, cultuur en evenementen*
- *onderzoek naar mogelijkheden te komen tot een cultuurimpuls”*

Rajmakers & Hofmeester
Oktober 2006

Openbare Bibliotheek

De bibliotheek is van oudsher een voorziening die op brede schaal wordt gebruikt door de burgers en waar vrijwel alle gemeenten in Nederland een substantieel deel van het voor kunst- en cultuur beschikbare budget voor inzetten. Zo ook Heerenveen.

Beleid

Waar de gemeente zich in 1994 uitspreekt over “werken aan bereikbaarheid” “voor alle doelgroepen” en “het oplossen van huisvestingsproblemen binnen het bestaande budget voor de bibliotheek” daar zien we in de *Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005* dat in '99 de bibliotheek inmiddels is verbouwd tot een in die tijd moderne uitleen- en informatievoorziening waarmee de gemeente een budgetfinancieringsovereenkomst heeft afgesloten. Onder het kopje *Wensbeeld 2005* beschrijft de gemeente een bibliotheek die is aangesloten op een digitaal netwerk waarop alle bibliotheken van de PBC zijn aangesloten en waar de gebruikers zich informatie kunnen verschaffen via moderne communicatiekanalen (internet).

De enorme vlucht die het bibliotheekwerk ondertussen heeft genomen, kon toen nog niet worden voorzien. De Stuurgroep Meijer ontwikkelde in zijn rapport *'Open poort tot kennis'* een beeld van herstructurering van het openbare bibliotheekwerk in Nederland en in december 2001 hebben de verschillende overheden en het NBLC het koepelconvenant ondertekend waarin zij afspraken vastlegden over de verdeling van verantwoordelijkheden en het proces waarlangs de herstructurering van het bibliotheekwerk zijn beslag zal krijgen. Sinds die tijd vinden er op grote schaal vernieuwingen plaats in het bibliotheekwerk, waarbij rijk, provincies, gemeenten, bibliotheekwerk ondersteunende voorzieningen en uiteraard de bibliotheken zelf bij betrokken zijn.

Als in Fryslân op 1 januari 2004 het herstructureringstraject 'Biblioteek fan Moarnwaar' wordt afgesloten ontstaan er zes zelfstandige bibliotheekclusters en een centrale service organisatie. Heerenveen maakt samen met Lemsterland en Skarsterlân deel uit van het de Stichting Bibliotheken Súd Fryslân.

In de afzonderlijke notitie *Gemeentelijk bibliotheekbeleid 2006-2010* stemmen de drie genoemde gemeenten hun bibliotheekbeleid in belangrijke mate op elkaar af. De nota is opgebouwd uit een gezamenlijk deel en afzonderlijke gemeentelijke beleidsparagrafen. Het gezamenlijke beleid bepaalt de opdracht aan de stichting Bibliotheken Súd Fryslân om als basisbibliotheek te opereren en geeft aan welke randvoorwaarden daarbij gelden. De richtlijnen waaraan een basisbibliotheek moet voldoen zijn in het kader van de bibliotheekvernieuwing gepubliceerd, ze worden landelijk gehanteerd. De gemeenten nemen ze over in de beschrijving van de vijf kernfuncties waarin de inhoud van het bibliotheekwerk is opgedeeld:

- warenhuis van kennis en informatie
- centrum van ontwikkeling en educatie
- encyclopedie van kunst en cultuur
- inspiratiebron van lezen en literatuur
- podium voor ontmoeting en debat

De kernfuncties staan niet los van elkaar, maar sluiten op elkaar aan en versterken elkaar, zodat er een bruisende basisbibliotheek ontstaat *'een bedrijfsmatig geëxploiteerd kenniscafé, sfeervol en eigentijds geoutilleerd waar klanten van jong tot oud eenvoudig, snel en op aantrekkelijke wijze betrouwbare informatie kunnen (leren) verwerven en boeken en andere media kunnen lezen.'*

In de afzonderlijke gemeentelijke beleidsparagraaf van Heerenveen onderstreept de gemeente dat het beleid erop gericht moet zijn om zoveel mogelijk de gehele bevolking van Heerenveen te bereiken en te bedienen. De bibliotheek dient te functioneren als kenniscentrum, als laagdrempelige ontmoetingsplek en cultuurcentrum. Ze neemt deel aan Brede School activiteiten (ontwikkeling multifunctionele accommodaties), en werkt mee aan de leefbaarheid van het platteland. De afspraken en de specifieke eisen die de gemeente stelt aan het te leveren product zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst.

De bibliotheekvoorziening

De deelnemende bibliotheken zijn per 1 januari 2004 gefuseerd tot de Stichting Bibliotheken Súd Fryslân. In het ondernemingsplan 2005 – 2008 geeft het cluster richting aan de toekomst van de organisatie. De organisatie functioneert in een netwerk met vijf andere clusterbibliotheken met

ondersteuning van de centrale Service Organisatie (facilitair bedrijf en kenniscentrum). De zes cluster directeuren vormen het bestuur van deze organisatie.

Bibliotheken Súd Fryslân heeft samenwerking hoog in het vaandel. Van oudsher is er veel aandacht voor en samenwerking met het onderwijsveld. In het schoolbibliotheekwerk heeft de bibliotheek contacten met alle scholen. De schoolmediatheken vervullen niet alleen een functie intern in de scholen maar kennen ook een uitleenfunctie. Bibliotheekvernieuwingsgelden worden ingezet voor het project 'digitale schoolkrant' en interdisciplinaire cultuureducatieprojecten.

Maar ook met de culturele instellingen ontstaan er steeds meer samenwerkingsverbanden. De directeuren van de instellingen treffen elkaar sinds kort regelmatig in een instellingenoverleg, waarin mogelijkheden tot gezamenlijke activiteiten en gezamenlijk optreden (bijvoorbeeld in publicitaire zin) aan de orde komen. Het *Cultuurmenu primair onderwijs Heerenveen 2006-2007* is het resultaat van gezamenlijke inspanning van een aantal organisaties voor kunst, cultuur en erfgoed.

Samenwerking met de Stichting Literaire Activiteiten Heerenveen leidt tot diverse literaire activiteiten. Naar een optimale samenwerkingsvorm waarin meerdere partijen participeren (zoals bibliotheek, SLAH, boekhandel, Posthuis Theater) wordt nog gezocht.

November 2005 was de maand van geschiedenis in de bibliotheken in Heerenveen en Jubbega. Diverse activiteiten waren het gevolg van samenwerking met o.m. de werkgroep Oud-Heerenveen, Museum Willem van Haren, Tresoar, Fries Museum en diverse onderwijs instellingen.

Vestigingen en ledenaantallen

De bibliotheek kent vestigingen in Heerenveen, en Jubbega, een uitleenpost in de serviceflat van Oranjewoud, de Rank (jeugd) en Buitendorp (jeugd).

Het totale aantal leden in Heerenveen bedraagt in 2005 13.291.

Financiën

Het totale subsidiebedrag op de gemeentelijke begroting voor 2006 bedraagt: € 827.000,--

Uitgaven per inwoner: € 19.30

Literatuur, Friese taal en cultuur

De Stichting Literaire Activiteiten Heerenveen (SLAH) is een vrijwilligersorganisatie die activiteiten ontwikkeld op het gebied van literatuur. De Stichting organiseert o.a. avonden met bekende schrijvers. De Bibliotheek ondersteunt de SLAH door werkzaamheden op het gebied van publiciteit op zich te nemen.

Bibliotheek, Theater Het Posthuis en de boekhandel zijn ook actief op dit terrein. Naar de best mogelijke samenwerkingsvorm wordt nog gezocht.

Friese taal en cultuur

In april 2006 heeft de raad de notitie "*Kaderstellend beleid Friese taal en cultuur*" vastgesteld. De nota verwoordt kaders en ambities en bereidt de weg naar een nieuw beleid Friese taal en cultuur. De kern van dat beleid is dat iedereen in staat moet zijn zijn moedertaal, of het nu Fries of Nederlands is, zonder belemmering te kunnen gebruiken, zowel in het persoonlijke als in het openbare domein.

Op het gebied van cultuur stimuleert de gemeente het gebruik van de Friese taal door projectsubsidies en door het stimuleren van de culturele instellingen om de Friese taal en cultuur te betrekken in de activiteiten. Het van oudsher bestaande beleid om via de weg van subsidiëring en/of het toekennen van premies Friestalige culturele uitingsvormen zoals toneel, voordracht en cabaret aan te moedigen wil de gemeente continueren. Hetzelfde geldt voor onderzoek en publicaties op het gebied van de eigen streek of geschiedenis.

In Heerenveen is de "Fryske Krite 't Hearrenfean" gevestigd onderdeel van "Selskip foar Fryske Tael- en Schrifttekennisse fan 1844". De Krite organiseert culturele middagen, koffieochtenden, toneel- en cabaretvoorstellingen.

Financiën

De middelen die structureel beschikbaar waren voor de stimulering van Fryske taal & kultuer (€ 2.500,00) zijn in 2003 in het kader van de bezuinigingen van de begroting geschrapt.

Beeldende Kunst

In januari 1999 werd de Heerenveense School geopend, een lokaal centrum voor Beeldende Kunst, waarin een diversiteit aan activiteiten en vormen op het terrein van de beeldende kunsten waren verenigd: de gemeentelijke kunstruimte, de kunstuitleen van de stichting Beeldende Kunst Fryslân, creativiteitscentrum De Cirkel, het jeugdatelier van de Noordelijke Hogeschool Leeuwarden en (ten dele) het Museum Willem van Haren. De gemeente beoogde een steeds verder groeiende integratie van alle vormen van beeldende kunst in de Heerenveense School. Inmiddels vormen het jeugdatelier van de Noordelijke Hogeschool en de kunstuitleen geen onderdeel meer van het samenwerkingsverband van de culturele infrastructuur van Heerenveen.

Creativiteitscentrum De Cirkel is een schakel op het terrein van de beeldende kunst in Heerenveen. We gaan op de Cirkel verder in in het hoofdstuk cultuureducatie buitenschools.

Met het samenbrengen van de instellingen in de Heerenveense School heeft de gemeente de tentoonstellingsfunctie (in de gemeentelijke kunstruimte) overgedragen aan het museum Willem van Haren, dat daarmee een rol heeft gekregen op het terrein van de moderne kunst. De beeldentuin met moderne beeldhouwkunst accentueert deze rol nog eens.

Een tweede element van gemeentelijk beleid ten aanzien van beeldende kunst ligt bij de aankoop van kunstwerken. Daarvoor heeft de gemeente een fonds, waarvoor jaarlijks € 2.400,00 wordt gereserveerd.

In 2004 heeft de raad de nota Kunst in de openbare ruimte vastgesteld, die regelt dat in grote ontwikkelingsprojecten, herstructureringsprojecten en in nieuwe woongebieden een bedrag variërend van € 30.000 tot € 200.000 zal worden vrij gemaakt voor de realisatie van kunst in openbare ruimte. Per project zal een ad hoc werkgroep worden samengesteld die het hele proces van de selectie van de kunstenaar tot de plaatsing van het kunstwerk begeleidt. Het publiek/de bewoners zijn nadrukkelijk bij dit proces betrokken.

De verantwoordelijkheid van het herstel, beheer en onderhoud van de kunstwerken berust bij Wijkbeheer. De bijbehorende middelen daartoe zijn naar Wijkbeheer overgeheveld. Stichting Keunstwurk heeft een inventarisatie gemaakt van de kunstwerken die in Heerenveen verspreid staan.

De bijdrage van het particuliere initiatief aan het beeldende kunst klimaat in Heerenveen is aanzienlijk. Museum Belvédère is een initiatief van landelijke allure met een sterke uitstraling op het culturele imago van Heerenveen.

Daarnaast zijn er galerie Hanneke Pereboom in Oudehorne en de zojuist geopende beeldentuin en atelier van Landgoed Zofier In Nieuweschoot.

Podiumkunsten

Heerenveen heeft geen productiegroep of theatergezelschap binnen haar grenzen (afgezien van de amateur toneelgroepen). Voor Heerenveen beperkt het begrip podiumkunsten zich tot de accommodaties, net als voor de meeste andere gemeenten in ons land. In de gemeente Heerenveen kennen we het Posthuis Theater, De Rinkelbom, de dorpshuizen in het buitengebied.

Het Posthuis Theater

Het Posthuis Theater is een klein theater, gelegen in het uitgaanscentrum van Heerenveen. Jaarlijks staan er ongeveer 90 professionele theaterproducties op het programma en gedurende een dertigtal dagen is het theater in gebruik voor voorstellingen van amateurs. Het theater heeft 400 zitplaatsen. In 2005 waren er 21.000 bezoekers bij de theatervoorstellingen en 15.000 bezoekers bij andere activiteiten.

Het Posthuis Theater is sinds de oprichting in 1982 een onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Sinds de bezuinigingsoperatie van 1992 is er een discussie over de verzelfstandiging van de organisatie. Deze discussie is tot op heden niet afgerond. In de *Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005* constateert de gemeente dat de podiumfunctie voldoet en dat de programmering van goede kwaliteit is. Er zijn op dat moment ongeveer 80 professionele voorstellingen naast de amateurkunstactiviteiten en het bezoekersaantal is in 14 jaar gegroeid van 12.000 naar 18.000.

In 2003 is een uitgebreid intern ("verfijnd haalbaarheids"-) onderzoek uitgevoerd door de afdeling Ruimtelijke Ordening van de gemeente. Het resultaat was uiteindelijk dat de gemeente heeft besloten nog tenminste tien jaar het Posthuis Theater te zullen handhaven in het huidige gebouw. Sindsdien is het theatergedeelte aangepast en in een later stadium (2005) ook de horecavoorziening.

In 2005 heeft de gemeenteraad, mede op basis van een rapport van een extern bureau, besloten om in te stemmen met een gebalanceerde groei van het Posthuis Theater, waarbij tegelijkertijd zowel de culturele als de commerciële functie wordt uitgebouwd. Bovendien stemde de raad in met de privatisering van het Posthuis Theater en het voornemen de organisatie onder te brengen in een daartoe op te richten stichting.

Sinds september 2005 heeft het Posthuis Theater een nieuwe directie. Van concrete voornemens voor de korte termijn zijn resultaten inmiddels zichtbaar: de intensivering van de samenwerking met andere culturele instellingen in Heerenveen, het vergroten van de maatschappelijke functie door nadrukkelijk naar buiten te treden (voorbeeld het PostKOetsfestival, dat ook in de dorpen en in Joure plaats vindt) en het verbeteren van de marketing en de public relations. Het Posthuis Theater heeft de totstandkoming van de Stichting Festival Organisatie geïnitieerd: door met een tent naar een drietal dorpen in het buitengebied te trekken, wordt het theater naar de mensen gebracht. Het Posthuis Theater participeert in het Fries Overleg samen met de directies van De Lawei, De Harmonie en De Koornbeurs. De theaters streven naar afstemming in programmering en publiciteit. De weg naar de privatisering van het Posthuis Theater is nog niet gelopen.

Financiën

In dit stadium is nog geen sprake van subsidie of een budgetovereenkomst. Het Posthuis is nog onderdeel van de gemeentelijke organisatie. Volgens de begrotingscijfers rekent het Posthuis met een totaal aan lasten van € 1.415.514,00 en een totaal aan baten van € 333.681, zodat per saldo € 1.081.833 aan lasten overblijft. Om tot een redelijke vergelijking met anderen te komen rekenen wij met een bedrag van ongeveer drie ton doorbelasting van de gemeentelijke begroting, die niet tot de eigenlijke kosten voor het theater kunnen worden gerekend. Wij stellen de lastenpost voor het theater op € 780.000. Dat is een bedrag van € 18,20 per hoofd van de bevolking. Daarbij hoort een kanttekening: Het Posthuis Theater besteedt één à twee ton per jaar aan de amateurkunst (denk bijvoorbeeld aan het faciliteren van voorstellingen en aan het Sint Nicolaassprookje) en aan cultuureducatie voor het onderwijs. Dat rekent het theater uitdrukkelijk tot zijn taken. Daarmee is het exploitatiebedrag van het theater relatief hoog ten opzichte van andere theaters.

Muziekcentrum De Rinkelbom

In Muziekcentrum De Rinkelbom, waar ook het Centrum voor de Kunsten a7 in is gevestigd, bevindt zich concertzaal De Rinkelbom. Jaarlijks programmeert de Heerenveense Kunstkring (HKK) in de Rinkelbom (en in enkele kerken) een kamerconcertserie (in 2006-2007: 10 concerten). Het Centrum voor de Kunsten a7 is de beheerder van de concertzaal, de Heerenveense Kunstkring is verantwoordelijk voor de programmering.

Op het terrein van de publiciteit werkt de Heerenveense Kunstkring samen met het Posthuis Theater. Zo verschijnt het programma van de concerten in de gezamenlijke seizoenengids en verzorgt het Posthuis Theater de kaartverkoop.

Financiën

De HKK ontvangt een subsidie van de gemeente van € 11.417.00 in 2006 voor de programmering van de concerten. Dat is € 0,25 per hoofd van de bevolking.

Poppodia

De activiteiten op het gebied van popcultuur en poppodia zijn op dit moment geen onderwerp van cultuurbeleid. Het is Sociaal Cultureel werk en de verantwoordelijkheden zijn toegedeeld aan de stichting Caleidoscoop. Wij melden hier twee belangrijke ontwikkelingen op het terrein van pop- en jongerencultuur:

- Een nieuw jongerencentrum Phoenix rijst uit de as op op de plaats van Sphinx met een zaal voor 600 bezoekers en drie oefenruimtes;
- Het Plaatselijk Belang in Jubbega onderzoekt de mogelijkheden voor een popbunker in het kader van de plannen voor de nieuwe multifunctionele accommodatie in Jubbega;

Multifunctionele Accommodaties

Van groot belang voor de culturele infrastructuur van de dorpen in het buitengebied zijn de multifunctionele accommodaties. In Jubbega, De Knipe, Bontebok, Nieuwehorne en Tjalleberd vormen zij een centrum van veel culturele activiteiten).

Film

Heerenveen is met Leeuwarden, Dokkum, Drachten en Sneek één van de vijf Friese plaatsen met een eigen Filmhuis. Vanuit het Centrum voor Film in Friesland organiseert men de vertoning van enkele kwaliteitsfilms per maand in De Bios Heerenveen.

Financiën

Film is geen onderwerp van gemeentelijke subsidie.

Cultuureducatie buitenschools

Het merendeel van de gemeenten in Nederland besteedt een behoorlijk bedrag aan organisaties die buitenschoolse cultuureducatie (kunstzinnige vorming) verzorgen. Muziekscholen, creativiteitscentrum of gecombineerde instellingen voor cultuureducatie. In Heerenveen zijn er twee specifieke organisaties, die leerlingen en cursisten opleiden in het actief uitvoeren van muziek, dans, theater en beeldende kunst: Centrum voor de Kunsten a7 en Creativiteitscentrum De Cirkel. Daarnaast zijn er in vrijwel alle gemeenten privé docenten actief, zo ook in Heerenveen.

Ook het museum verzorgt vormen van buitenschoolse cultuureducatie, toegespitst op de cultuurhistorie: erfgoededucatie. Daarop gaan we in de paragraaf over de musea verder in.

In de *Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005* zien we dat er in 1994 nog sprake was van de muziek- en dansschool Schoterwerven en dat er onderzoek wenselijk was om te zien of de gemeenschappelijke regeling plaats zou kunnen maken voor een meer efficiënte vorm van muziekonderwijs. Er is veel aandacht voor het programmeren van concerten in muziekzaal De Rinkelbom. Was deze voorheen gelieerd aan het Posthuis Theater, in 1994 is er sprake van het overdragen van de programmering aan de Heerenveense Kunstkring. Dat gebeurt en die situatie bestaat vandaag de dag nog. Het Centrum voor de Kunsten heeft in Heerenveen zijn hoofdvestiging in Muziekcentrum de Rinkelbom en beheert het gebouw, inclusief de zaal. Het wensbeeld 2005 dat de gemeente in 1999 voor ogen heeft, is weinig specifiek met betrekking tot het muziek- en dansonderwijs; een geprivatiseerde instelling dat wel.

Over Creativiteitscentrum De Cirkel spreekt bovengenoemde notitie vooral voornemens uit met betrekking tot de huisvesting. Er is sprake van een herhuisvestingsonderzoek en in 1999 wordt geconstateerd dat het oude pand aan de Fok verlaten is en dat de Cirkel samen met enkele andere culturele voorzieningen gevestigd is in de Heerenveense School. Het wensbeeld 2005 laat een Cirkel zien dat actieve relaties heeft gelegd met medebewoners als De Kunstruimte (thans in beheer van Museum Willem van Haren) en het Jeugd Atelier Museum (sinds begin 2002 is die ruimte in gebruik bij de VVV//ANWB).

Centrum voor de Kunsten a7

Centrum voor de kunsten verzorgt lessen, cursussen en activiteiten op het gebied van muziek en dans in de gemeenten Heerenveen, Opsterland, Ooststellingwerf en Weststellingwerf. De afspraken met deze gemeenten zijn vastgelegd in afzonderlijke budgetovereenkomsten. De stichting wordt bestuurd door een directeur en een Raad van Toezicht. In Heerenveen zijn er naast het hoofdgebouw in Muziekcentrum de Rinkelbom dependances in Jubbega, Oudehorne en Tjalleberd.

Doelgroepen en activiteiten

In het werkplan staan alle lessen, cursussen en activiteiten genoemd die het Centrum voor de Kunsten a7 wil realiseren. Binnen het aanbod worden de volgende doelgroepen bediend:

- individuele leerlingen
- groepen (muziekverenigingen, koren, ensembles)
- onderwijs (basisonderwijs, voortgezet onderwijs)
- overig (bedrijfsleven, instanties, clubs en verenigingen)

Het aanbod is onder te verdelen in onderstaande productgroepen.

1. Oriëntatie
2. Lessen
3. Spelen / Zingen
4. Dansen
5. Cursussen
6. Overige Activiteiten
7. Uitvoeringen

De lessen vormen het hoofdbestanddeel van a7. De door de gemeenten gesubsidieerde studietijd bedraagt maximaal 8 jaar.

Er is een brede keuzemogelijkheid voor instrumentale lessen: toetsinstrumenten, houten blaasinstrumenten, koperen blaasinstrumenten, snaarinstrumenten, solozang en slagwerk. Voor meerdere vakken is een wachtlijst. Een aantal lessen wordt klassikaal gegeven, zoals muziek met peuters, AMV, IMV, koren etc. Het Centrum verzorgt opleidingen voor korpsmuzikanten.

Er zijn diverse cursussen waarvan Muziekexpressie a7 in het oog springt. De cursus is bedoeld voor mensen vanaf 18 jaar met een verstandelijke beperking. a7 heeft geen brochure, het presenteert het jaaroverzicht op de website.

Naast dit aanbod verzorgt het centrum concerten, voorstellingen, workshops en andere activiteiten op het gebied van muziek en dans.

Vanuit het centrum worden contacten onderhouden met de betreffende gemeenten, de Provincie, de muziekverenigingen en hun federaties, het onderwijs, de collega-instellingen, het welzijnswerk, het bedrijfsleven en andere instellingen.

Het centrum beheert en exploiteert de zaal van Muziekcentrum de Rinkelbom.

Het centrum neemt deel aan het instellingenoverleg van de Heerenveense cultuur organisaties en participeert in het *Cultuurmenu primair onderwijs Heerenveen 2006-2007*.

Op het moment van schrijven verkeren de plannen om (per 1 januari 2007) te fuseren met creativiteitscentrum De Cirkel en de in een vergevorderd stadium. Ook zal de kunsteducatieve poot van het Onderwijs Advies Bureau (OAB) van de gemeente Opsterland deel gaan uitmaken van Centrum voor de Kunsten a7.

Rijkserkenning

Centrum voor de Kunsten a7 is een gecertificeerde instelling met een regionale functie, het volgt de CAR/UWO kunstzinnige vorming.

Gebruikerscijfers

Leerlingenaantallen worden per onderwijssoort genoemd in de jaarverslagen.

Verdere gebruikers/bezoekersaantallen zijn niet bekend. De bezetting van de zaal is 's avonds goed (kamerkoor, brassband, muziekexpressie) met in het weekend veel losse verhuur. In de ochtenduren en het begin van de middag is er veel leegstand.

Financiën

De hoogte van de budgetsubsidie (exclusief huisvestingskosten) is bepaald op € 306.696, 00 voor 2006. De afspraken over de financiering van de huisvesting zijn in aparte contracten vastgelegd ('vestzak- broekzak' constructie). Onderstaand overzichtje geeft de situatie van 2006 weer:

	subs. 2006 excl. huisvestingskosten	aantal inwoners	per inwoner
Heerenveen	€ 306.696	42.846	€ 7,16
Ooststellingwerf	€ 265.480	26.483	€ 10.02
Opsterland	€ 415.390	29.510	€ 14,08
Weststellingwerf	€ 195,640	25.974	€ 7,53

Creativiteitscentrum de Cirkel

De Cirkel heeft veel tijd en energie gestoken in de ontwikkeling van de huisvesting in de Heerenveense School. Het deelt enige faciliteiten met de medegebruikers van het gebouw.

De Cirkel is een cursuscentrum, dat een scala van cursussen aanbiedt voor kinderen, jongeren en volwassenen. De meeste bestaan uit een cyclus van twee keer twaalf lessen. Er zijn cursussen op het gebied van:

Platte vlak: tekenen/schilderen diverse niveaugroepen

Driedimensionaal: keramiek, pottenbakken, beeldhouwen, boetseren

Toneel en theater, waaronder kinder- en jeugdtoneel, theaterproductiegroep 16+, theatersport en cabaret

Schrijven

(Digitale) fotografie

Boekbinden

Edelsmeden

Quilten en viltten

Hoeden maken

Bloemsierkunst

Kunstbeschouwing

In samenwerking met TALANT er is een groep verstandelijk gehandicapte deelnemers bezig met toneel, en met teken- en schilderactiviteiten. De Cirkel werkt samen met Minitheater Friesland, en de cursussen theatersport hebben in 2003 geleid tot de oprichting van vereniging HIP (Heerenveens Improvisatie Podium). Voor het voortgezet onderwijs verzorgt De Cirkel diverse activiteiten, bijvoorbeeld voor het Friesland College en het OSG Sevenwolden. De Cirkel verzorgt creatieve activiteiten op het gebied van o.a. teambuilding voor groepen uit diverse geledingen in het bedrijfs- en verenigingsleven.

Door persoonlijke omstandigheden van de directeur kon het creativiteitscentrum minder energie steken in het opzetten en onderhouden van samenwerkingsverbanden en projectactiviteiten dan het zou willen. Wel neemt het deel aan het instellingenoverleg van de Heerenveense culturele instellingen, werkt het samen met Sportstad Heerenveen en participeert het in *Cultuurmenu primair onderwijs Heerenveen 2006-2007*.

De intentie voor een samengaan van Centrum voor de Kunsten a7 en Creativiteitscentrum de Cirkel is uitgesproken.

Rijkserkenning

Creativiteitscentrum de Cirkel is een rijkserkende instelling voor kunsteducatie. Het past de CAO Kunstzinnige Vorming toe. Er zijn een aantal docenten in dienst, daarnaast werkt het Centrum met freelance docenten.

Gebruikerscijfers

Ca. 600 cursisten maken gebruik van het aanbod van De Cirkel. In 2005 werden ruim 2700 lesuren gerealiseerd, daarvan waren er 325 voor kinderen en jongeren. 70 lesuren werden ingezet voor workshop en speciale activiteiten.

Financiën

Heerenveen trekt op de begroting 2006 € 206.000,00 uit voor Creativiteitscentrum de Cirkel.

De huisvestingskosten drukken zwaar op de begroting van De Cirkel. Het exploitatieresultaat 2006 van De Cirkel sluit op € 213.600,00.

Uitgaven per inwoner (op basis van 206.000 euro): € 4,81.

Cultuureducatie binnenschools

Het onderwijs heeft vanouds een functie in de cultuureducatie van kinderen en jongeren. Dat geldt voor het primair onderwijs evenzeer als voor het voortgezet onderwijs. Een enkele school kiest er zelfs voor om zich te profileren als cultuurschool (zoals het O.S.G. Sevenwolden).

Rijk, provincies en veel gemeenten hebben echter de laatste jaren initiatieven genomen om de cultuureducatie binnen het onderwijs extra te stimuleren. Zij bedoelen dan uitdrukkelijk niet alleen de "klassieke" kunstzinnige vorming maar ook bijvoorbeeld de erfgoededucatie. Op die initiatieven van overheden gaan we hier verder in.

Het ministerie van OCW heeft met de *regeling versterking cultuureducatie in het primair onderwijs* geldmiddelen beschikbaar gesteld voor de scholen van het primair onderwijs om de kunst- en cultuureducatie ter hand te nemen, een visie en een plan voor meerdere jaren te maken en deze op te nemen in het schoolwerkplan. Per leerling is bijna 11 euro beschikbaar.

De provinciale organisatie Keunstwurk stimuleert de ontwikkeling van lokale netwerken "primair onderwijs en cultuur" onder de naam Prikcult. Heerenveen heeft een eigen netwerk en Centrum voor de Kunsten a7 levert daarvoor de netwerkbegeleider.

De Heerenveense cultuurinstellingen, Posthuis Theater, Openbare Bibliotheek, Creativiteitscentrum De Cirkel, Centrum voor de Kunsten a7 en museum Willem van Haren hebben gezamenlijk een aanbod ontwikkeld, een cultuurmenu voor de verschillende (leeftijds-)groepen binnen het primair onderwijs. Galerie/atelier Hanneke Pereboom, stadgidsencentrum Werkgroep Oud-Heerenveen, windkorenmolen Welgelegen en beeldhouwer Jaap van den Bergen zijn mede-aanbieders. Zo krijgen alle scholen voor het schooljaar 2006-2007 een gevarieerd keuzeprogramma aangeboden, waarin alle kunst disciplines en de cultuurhistorie een plaats hebben gekregen. Een aanbod van museum Belvédère is nog in ontwikkeling. Er is een gids verschenen en er zijn voorlichtingsactiviteiten voor de scholen en de provincie Fryslân betaalt 50% van de reiskosten, indien daarvoor een subsidieaanvraag wordt ingediend (het subsidiebedrag kent wel een jaarlijks maximum, zodat niet alle aanvragen kunnen worden gehonoreerd).

Voor het voortgezet onderwijs is een dergelijk aanbod vanuit de gezamenlijkheid nog niet ontwikkeld. Sommige instellingen signaleren wel een behoefte daaraan bij het voortgezet onderwijs. a7 heeft een aanbod voor het voortgezet onderwijs, maar er wordt niet intensief gebruik van gemaakt. Museum Willem van Haren heeft besteedt structureel aandacht aan de ontwikkeling van educatieve programma's in het kader van de erfgoededucatie en heeft een regelmatig contact met de kunst docenten in het voortgezet onderwijs, mede in verband met de besteding van de "CKV-vouchers" van leerlingen voortgezet onderwijs. De Cirkel verzorgt incidenteel activiteiten voor scholen van voortgezet onderwijs. Het Posthuis Theater heeft regelmatig contact met het voortgezet onderwijs en er komen geregeld leerlingen naar voorstellingen.

In de conceptnota "Investeren in jeugd, investeren in de toekomst", de nota jeugd- en onderwijsbeleid 2006-2010, besteedt de gemeente aandacht aan het belang van Kunst en Cultuur in het onderwijs, zowel voortgezet als primair onderwijs. Het is de bedoeling om een doorgaande lijn in kunst- en cultuuractiviteiten te ontwikkelen, zodat een jongere in elke fase van het leven kan kennismaken met kunst en cultuur. Daarbij zouden ook de mogelijkheden van de naschoolse activiteiten worden betrokken. De nota meldt dat de te ontwikkelen Cultuurnota hierover met voorstellen zal komen.

Financiën

De gemeentelijke cultuurbegroting kent geen aparte post voor cultuureducatie binnenschools.

Amateurkunst

In de *Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005* krijgt de amateurkunstbeoefening geen eigen hoofdstuk, wel korte paragrafen onder podiumkunsten, beeldende kunsten en bij Muziekonderwijs, zij het dat deze laatste tekst vooral aandacht besteedt aan de programmering van (professionele muziek) door amateurs (de Heerenveense Kunstkring). Een beleid op het gebied van de amateurkunst is niet geformuleerd, wat uitzonderlijk is voor een gemeente die zich in dezelfde notitie kenschetst als een gemeente met zowel een stadscultuur als een plattelandscultuur. Juist in de kleinere gemeenschappen is het verenigingsleven dus de kunstbeoefening door amateurs een kernelement van de culturele infrastructuur.

Ook binnen de gemeente Heerenveen leidt de amateurkunst een bloeiend bestaan:

- Tien muziekverenigingen waarvan vijf in het buitengebied;
- Vierentwintig zangkoren, waarvan acht in het buitengebied.
- Zeventien toneelverenigingen waarvan liefst 11 in het buitengebied;
- Eén cabaretgezelschap in het buitengebied;
- Vijf volksdansgroepen, waarvan drie in het buitengebied;
- Vijf verenigingen op gebied van beeldende kunst en fotografie, waarvan twee in het buitengebied;

Vanuit de professionele instellingen worden wel diensten verleend aan de amateurs. Bij het Posthuis Theater wordt dat expliciet als een taak van het Posthuis gezien. Bij Centrum voor de Kunsten a7 is de samenwerking met de amateurs niet expliciet omschreven, maar er is natuurlijk wel sprake van speciale vormen van scholing en opleiding voor en in samenspraak met de muziekverenigingen.

Financiën

Op enkele onderdelen is er enige vorm van ondersteuning door de gemeente:

- De muziekverenigingen krijgen een subsidie op basis van het aantal leden en het aantal instrumenten. In 2006 is daarvoor € 8.100,00 gereserveerd. De subsidie per vereniging is: een basisbedrag van € 185,41 plus € 5,29 per actief lid, plus € 11,07 per jeugdlid onder de 18 jaar. Per verenigingsinstrument is de subsidie € 11,07 (€ 5,29 per majorette-instrument);
- Voor de sprookjescommissies van Heerenveen en Jubbega is in totaal € 2.000,00 gereserveerd;
- Daarnaast staan onder het hoofd amateurkunst nog kleine bedragen voor de klokkencommissie in Oudehorne en Plaatselijk Belang Katlijk (samen € 400,00).

Vergeleken met andere gemeenten is het beleid ten aanzien van de amateurkunst zeer bescheiden te noemen. Waar een uitgave van € 1,50 ongeveer een gemiddelde is, komt Heerenveen tot minder dan € 0,25 per hoofd van de bevolking.

Culturele manifestaties/evenementen

Heerenveen kent een scala aan manifestaties en evenementen, van grootschalige schaatskampioenschappen tot intieme dorpsfeesten. De gemeente heeft in 2004 een beleidsnotitie Evenementen vastgesteld waarin spelregels zijn opgenomen voor de keuze van locaties, de veiligheid, het milieu, de mate van hinder en overlast, financiën en communicatie.

Zonder nu een discussie te willen starten over de precieze omlijning van het begrip cultuur, kan men vaststellen dat een deel van de vele evenementen die de evenementenkrant presenteert een cultureel karakter hebben.

Dat geldt voor de eenmalige grote theatershow “De Heeren van het Veen”, maar ook voor een jaarlijks terugkerend evenement als het Flaeijelfeest, voor het muziekspektakel Glasblazers Night of The Koemarkt, voor het PostKOetsfestival, het multicultifestival, het St. Thomasluiden, het Streekeinfestival Gersloot, de Knypstermerke, het Joppe Festival.

In de genoemde beleidsnotitie Evenementen formuleert de gemeente de suggestie om vanaf een podium over de Lindegracht de vroegere tijden van “theater boven water” te laten terugkeren. De gemeente zoekt ook naar mogelijkheden om in het “Parkje Achter de Kerk” en het aangrenzende water theateractiviteiten te organiseren. Ook voor het recreatiegebied “De Heide” denkt de gemeente aan muziek- en theateractiviteiten in de zomer.

Financiën

Deze manifestaties vinden we niet terug in de begroting voor kunst en cultuur. Ze vormen echter wel degelijk een belangrijk onderdeel van het culturele leven in Heerenveen en in de dorpen in het buitengebied. Voor een belangrijk deel worden de kosten gedragen door private partijen. Indirect draagt de gemeente natuurlijk ook het nodige bij, maar dat vindt men niet expliciet terug in de begroting voor kunst en cultuur.

Er is wel een bedrag gereserveerd voor éénmalige subsidies, de zogenaamde “bufferpot”. Dat betreft € 15.000,00 voor projecten en evenementen. Daarbij dient te worden aangetekend dat de pot niet alleen bedoeld is voor culturele activiteiten, maar voor het hele terrein van Welzijn. Voor cultuur is daarvan ongeveer € 7.500 beschikbaar.

Lokale Omroep

H.O.S. staat voor Heerenveense Omroep Stichting. H.O.S.-Radio is de publieke lokale omroep voor de Gemeente Heerenveen en de oudste in Fryslân. De organisatie bestaat geheel uit vrijwilligers. In 2001 en 2003 hebben luisteronderzoeken plaatsgevonden. Het beperkte luisterbereik van 2001 (weekbereik 4%) bleek in 2003 nog verder gedaald. Op basis daarvan heeft de gemeenten het subsidie aan de HOS per 2004 beëindigd.

Geschiedenis

Het museum zorgt als professionele instelling voor de overdracht van de geschiedenis van Heerenveen. Daarnaast heeft Heerenveen twee historische verenigingen.

De Werkgroep Oud-Heerenveen, onderdeel van de Vereniging van Vrienden van het Museum Willem van Haren, onderscheidt zich door haar stadsgidsenteam, dat onder meer vanuit het museum Willem van Haren stadswandelingen organiseert en begeleidt. Voor de leerlingen van de oudste groepen in het primair onderwijs biedt de werkgroep een historische stadswandeling aan in het kader van het cultuurmenu. De werkgroep organiseert jaarlijks zes historische lezingen in het Kunstcafé (gemiddeld 70 tot 100 bezoekers). De werkgroep is actief bij de ontwikkeling van plannen voor de cultuurhistorische plaatsen in Heerenveen, bij het beheer van de museumbibliotheek en het documentatiecentrum en ondersteunt het museum bij onderzoek voor tentoonstellingen..

In de Knipe werkt de historische vereniging “Kynhout”. De vereniging is actief op het gebied van lezingen, tentoonstellingen en archivering. Regelmatig verschijnen er publicaties van Kynhout in de dorpskrant “De Compagnon”.

Financiën

De gemeentelijke cultuurbegroting kent geen aparte post voor geschiedenis.

Musea

Heerenveen kent een aantal musea. Museum Willem van Haren, waarin onder meer ook de collectie Domela Nieuwenhuis is ondergebracht, is in het centrum van Heerenveen gevestigd in de Heerenveense School. In Oranjewoud opende in november 2004 Museum Belvédère zijn deuren. Het Abe Lenstrastadion tenslotte kent De Pronkkeamer.

Museum Willem van Haren

In 1994 beschrijft de gemeente de taak van het museum als volgt: het conserveren en onderzoeken van de sociale en culturele geschiedenis van Heerenveen e.o. en het uitdragen van kennis en informatie. In 1999 presenteert de gemeente in *Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005* een ambitieus wensbeeld: in 2005 is het museum als cultuurhistorisch streekmuseum één van de belangrijkste musea van de provincie. Het organiseert dan tevens tentoonstellingen van hedendaagse beeldende kunst en is een zelfstandige organisatie.

Het museum, dat in 1982 opende, kreeg in 1999 zijn nieuwe huisvesting in de Heerenveense School samen met enkele andere culturele organisaties, waar onder creativiteitcentrum De Cirkel. Sinds 2002 voert het tevens het beheer over Museum Stedhûs Sleat dat de bezoeker een blik biedt op de geschiedenis van Sloten: dat van de Friese Elf Steden de kleinste is. Hoofdtaken van Museum Willem van Haren zijn anno 2006: het bewaren, documenteren en presenteren van de cultuurgeschiedenis van Heerenveen, naast de vaste collectie, presenteert het museum steeds wisselende tentoonstellingen. Daarnaast worden in de Kunstruimte de exposities voor beeldende kunst georganiseerd, waaronder jaarlijks één expositie van amateur beeldende kunstenaars. Er is een beeldentuin. De collectie Domela Nieuwenhuis, die het eigendom is van de stichting Domela Nieuwenhuis Fonds, heeft onderdak gevonden in het Ferdinand Domela Nieuwenhuis Museum. Het museum is een zelfstandige organisatie, met een kleine vaste staf, en een grote groep vrijwilligers die de vaste museummedewerkers ondersteunen. Het museum volgt de CAO voor gemeenteambtenaren (CAR-UWO).

Erfgoededucatie

In zijn beleidsplan 2006-2009 zet het museum veel punten op erfgoededucatie dat een integraal onderdeel wordt van alle presentaties en publieksactiviteiten. Een greep uit het aanbod: lezingen en koffieochtenden over kunst, cultuur en de geschiedenis van Heerenveen, kinderfeestjes met een cultuurhistorisch onderwerp (*Smartlap en levensliederen* en *Poeders, pillen en patiënten*), Open Monumentendag, fiets- en wandelroutes, cultuurhistorische excursies (samen met de vriendenvereniging) en historische stadswandelingen (samen met de stadsgidsen). Voor het onderwijs biedt het museum programma's aan bij de vaste opstelling én bij tijdelijke tentoonstellingen, zowel voor basisonderwijs als voor voortgezet onderwijs. De programma's worden uitgevoerd in en rond het museum én in de educatieve ruimte: *De Speelplaats*. Het museum participeert in het "Cultuurmenu primair onderwijs Heerenveen 2006-2007". Specifiek voor het basisonderwijs heeft het museum vier educatieve programma's bij de vaste opstelling: *Smartlap en levensliederen*, *Poeders, pillen en patiënten*, *Heerenveen toen en nu* en een internetspel waarbij leerlingen een digitale tentoonstelling kunnen inrichten met de topstukken uit het museum. Jaarlijks nemen circa 300 leerlingen deel aan een van de eerste drie programma's. Het museum organiseert minimaal drie keer per jaar een educatief programma bij tijdelijke tentoonstellingen; in het voorjaar van 2006 werden die bezocht door in totaal 1.300 leerlingen. Het museum heeft vijf educatieve programma's voor het voortgezet onderwijs bij de vaste opstelling. De programma's sluiten aan bij de volgende vakken: (omgevings-)geschiedenis, staatsinrichting, Nederlands/muziek en verzorging. Jaarlijks nemen circa 300 leerlingen deel aan een van deze programma's. Voor leerlingen CKV die op individuele basis het museum bezoeken is er een kijkwijzer bij de vaste opstelling. Het museum maakt in overleg met docenten CKV programma's bij tijdelijke tentoonstellingen voor leerlingen CKV die het museum in groepen bezoeken. Jaarlijks bezoeken 2.000 – 3.000 leerlingen het museum. Het museum stelt dat het beleid dat het museum voorstaat op het gebied van educatie niet mogelijk is zonder uitbreiding van de formatie van de medewerker educatie en publieksactiviteiten.

Samenwerking

Samenwerking staat voorop: met partners in en buiten Heerenveen. Al in 2004 hebben de zes musea in Zuidoost Friesland besloten met elkaar samen te werken in de Stichting Samenwerking Musea Zuidoost Friesland. De stichting heeft als doel 'de instandhouding van de cultuurhistorische- en landschappelijke identiteit van Zuidoost Friesland, door het belang ervan uit te dragen en de publieke belangstelling en waardering hiervoor te vergroten'.

Drie jaar lang worden, steeds onder een ander thema, tentoonstellingen met aansluitend wandel en/of fietsroutes georganiseerd. Deze routes vormen het 'buitenmuseum' van Zuidoost Friesland. In de Stichting zijn musea uit Makkinga, Drachten, Heerenveen, Noordwolde, Nij Beets, Opsterland, en Gorredijk verenigd. Het museum streeft samenwerking na met Museum Belvédère, en heeft diverse samenwerkingsverbanden met de andere (culturele) organisaties van Heerenveen, waaronder de historische vereniging en de bibliotheek.

Museumregistratie

Museum Willem van Haren/Domela Nieuwenhuis is sinds 2000 opgenomen in het Nederlands Museumregister. In 2005 heeft het museum een verzoek ingediend om de status te continueren, hetgeen inmiddels is gebeurd (tot 21 juni 2011).

Bezoekersaantallen:

Op jaarbasis vinden tussen de 12.000 tot 15.000 bezoekers hun weg naar het museum naast de eerder genoemde aantallen scholieren.

Financiën:

De gemeente verstrekt het museum structurele subsidie. De afspraken met het museum zijn vastgelegd in een uitvoeringsovereenkomst, die op het moment van schrijven nog een concept status heeft. Er zijn inkomsten uit entreegelden, sponsoring, en fondsenwerving. Huisvestingskosten vormen een belangrijke post op de begroting van het museum. Zeker vergeleken met andere musea is een jaarlijkse huur van € 140.000,00 (+ € 20.000,00 als bijdrage aan het onderhoudsfonds voor De Heerenveense School) een hoog bedrag. Al bij al vormen de huisvestingslasten meer dan de helft van het jaarlijkse subsidiebedrag. Het museum heeft ongeveer € 190.000,00 ter beschikking voor personeels-, organisatie- en activiteitenkosten. Een deel daarvan € 40.000,00 is expliciet bestemd voor de opdracht die het museum heeft ten aanzien van de tentoonstellingsfunctie van beeldende kunst.

Het museum tekent aan dat dat onvoldoende is om aan alle interne en externe verwachtingen te kunnen voldoen en meldt dat het niet in staat is de CAO voor gemeenteambtenaren te volgen op het stuk van de salarispalingen.

Met ingang van 2004 heeft de gemeente het museum een structurele bezuiniging van € 10.000,00 opgelegd. In 2006 bedraagt de totale subsidie van de gemeente € 389.735,00 (cijfers begroting 2006). Subsidiebedrag per inwoner € 9,10

Museum Belvédère

Het museum opende november 2004 zijn deuren in Oranjewoud. Het museum dat het resultaat is van een initiatief van directeur/conservator Thom Mercuur is een museum voor moderne en hedendaagse Friese kunst. Het omvat een zaal voor de vaste collectie met werken van vertegenwoordigers van de Friese moderne kunst, zoals Mankes, Benner, Sjoerd de Vries. Daarnaast is er een zaal waar het museum steeds wisselende exposities verzorgt.

De gemeente heeft bijgedragen de totstandkoming van museum dat zich mag verheugen in grote landelijke belangstellen. Het ontwerp van architect Eerde Schippers verwierf onlangs de prestigieuze BNA prijs als gebouw van het Jaar 2006. Het museum is een volledig particulier initiatief: het ontvangt geen subsidie, ook niet van de gemeente, voor de dagelijkse exploitatie.

Het museum is bezig met het ontwikkelen van een educatief programma voor primair en voortgezet onderwijs. Het neemt deel aan het instellingenoverleg van de Heerenveense culturele instellingen.

Museum De Pronkkeamer

Museum De Pronkkeamer is gevestigd in het Abe Lenstra Stadion. De Pronkkeamer vertelt de historie van sportclub Heerenveen en presenteert de Abe Lenstra collectie. De Pronkkeamer is op afspraak te bezoeken.

De gemeente levert geen bijdrage aan de exploitatie.

Cultuurhistorie: Monumentenzorg en Archeologie

In de *Kunst- en Cultuurnotitie 1999-2005* zijn monumentenzorg en archeologie geen onderwerpen. Heerenveen heeft 272 beeldbepalende panden. Dit aantal is inclusief de resultaten van het Monumenten Inventarisatie Project van 1997. Er zijn 75 rijksmonumenten en er is een procedure gaande om Oranjewoud tot beschermd dorpsgezicht te maken.

De bestuurlijke verantwoordelijkheden zijn verdeeld over meerdere portefeuillehouders. De ambtelijke staf heeft zeer beperkt tijd beschikbaar om aandacht aan monumentenzorg en archeologie te besteden. Binnen de grenzen van de beschikbare tijd is het slechts mogelijk de wettelijke taken te vervullen en dat betekent voornamelijk het verstrekken van vergunningen. Er zijn voornemens om een beleid op het terrein van monumentenzorg en archeologie te formuleren, maar daartoe is tot op heden geen ruimte gevonden.

De beperkte professionele inzet leidt tot improviseren. De open monumentendag wordt samen met het museum Willem van Haren georganiseerd. Op het terrein van de archeologie wordt dankbaar gebruik gemaakt van goede amateurarcheologen.

In het kader van de A7 zone wordt een tweetal cultuurhistorische projecten gepropageerd. Dat gebeurt vooral vanuit de hoek van de economische/toeristische ontwikkeling:

- “Cultuurhistorisch Oranjewoud”, dat restauratie van het landgoed Oranjestein en ontwikkeling van een cultuurhistorische route (“Oranje in Friesland”) inhoudt;
- “Historisch Heerenveen”, waarin de historische structuur van Heerenveen een opknappbeurt krijgt (Fok, Herenwal, Parkje Achter de Kerk, Heideburen/Nieuwburen).

Financiën

Archief

Heerenveen heeft zoals iedere gemeente een eigen actueel dynamisch archief en de wettelijke taken op dit gebied worden uitgevoerd.

Er is ook een uitgebreid historisch (statisch) archief, dat onder het beheer van de gemeente valt. De gemeente ziet op het terrein van het historisch archief echter nauwelijks mogelijkheden tot actie, ook al zijn er blijkens een inventarisatie in 1986 veel instellingen, verenigingen en particulieren die archiefmateriaal beschikbaar hebben. De gemeente bewaart, maar van enige vorm van digitale ontsluiting is geen sprake. Het archief is wel één dag in de week voor publiek geopend.

Bijlage

Begroting 2006

Opgenomen zijn de bedragen zoals die uit de officiële begrotingscijfers blijken. Zoals reeds eerder gemeld moet de lezer rekening houden met het feit dat in een enkel geval de huisvestingslasten wel en in een ander geval niet in de begroting zijn verwerkt. De uitgaven per hoofd van de bevolking worden daardoor beïnvloed.

	Bijdrage gemeente (in €)	Per hoofd van de bevolking (In €)
Bibliotheek	827.000	19,30
Beeldende Kunst ¹	2.400	0,06
Podiumkunsten Posthuis Theater ²	780.000	18,20
Podiumkunsten Kunstkring Heerenveen	11.417	0,27
Cultuureducatie buitenschools a7	306.696	7,16
Cultuureducatie buitenschools De Cirkel	206.000	4,81
Amateurkunst	10.500	0,24
Manifestaties/evenementen bufferpot	7.500	0,18
Museum Willem van Haren	389.735	9,10
Cultuurhistorie (monumenten, archeologie)	pm	
Totaal	2.541.248	59,31

¹ Het bedrag voor Kunst in de Openbare Ruimte dat bij grote projecten wordt vrijgemaakt (zie pagina 8) is niet structureel in de begroting opgenomen en hier niet vermeld.

² Alleen de bijdragen vanuit de cultuurbegroting zijn hier opgenomen.